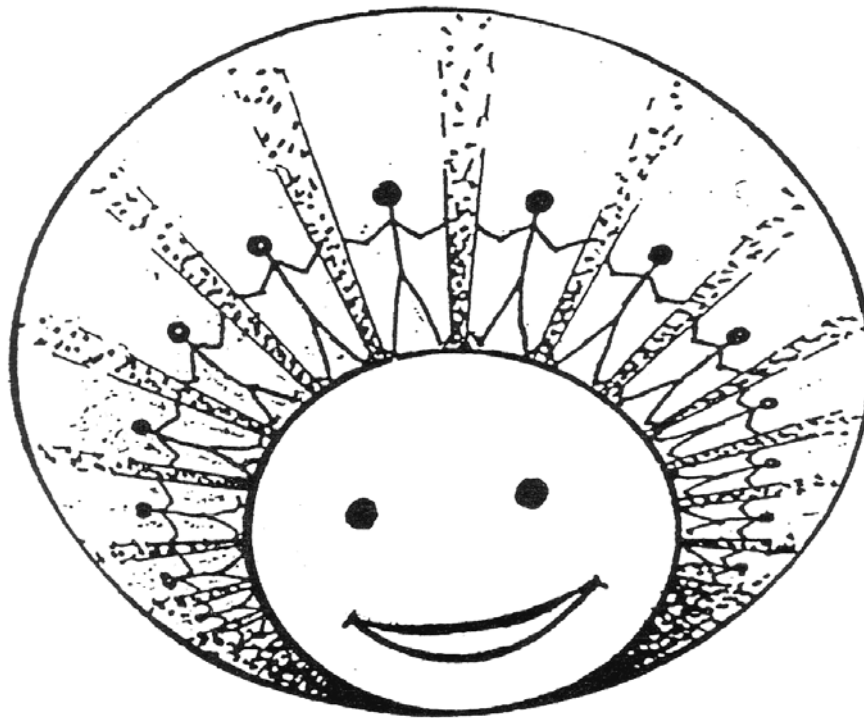

PRITARTA
Šiaulių rajono savivaldybės tarybos
2012 m. gruodžio 13 d. sprendimu Nr. T-

**ŠIAULIŲ R. KAIRIŲ LOPŠELIS-DARŽELIS SPINDULĖLIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

SPINDULIUKAS

**Kairiai
2012**

TURINYS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS.....	3
1.1. DUOMENYS APIE ĮSTAIGĄ.....	3
1.2. LOPŠELIO-DARŽELIO VIZIJA.....	3
1.3. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS IR STRATEGINIŲ DOKUMENTŲ SAŠAJOS.....	3
1.4. UGDYMO FILOSOFIJA.....	4
1.5. LOPŠELIO-DARŽELIO SAVITUMAS.....	4
2. PRINCIPAI.....	6
3. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	6
4. UGDYMO(SI) FORMOS, BŪDAI, METODAI, PRIEMONĖS.....	6
4.1. UGDYMO(SI) FORMOS.....	7
4.2. UGDYMO(SI) BŪDAI.....	7
4.3. UGDYMO(SI) METODAI.....	7
4.4. UGDYMO(SI) PRIEMONĖS.....	8
5. UGDYMO(SI) TURINYS.....	10
5.1. ANKSTYVASIS AMŽIUS.....	10
<i>Socialinė kompetencija.....</i>	10
<i>Komunikavimo kompetencija.....</i>	11
<i>Sveikatos saugojimo kompetencija.....</i>	12
<i>Pažinimo kompetencija.....</i>	13
<i>Meninė kompetencija.....</i>	14
5.2. IKIMOKYKLINIS AMŽIUS	15
<i>Socialinė kompetencija.....</i>	15
<i>Komunikavimo kompetencija.....</i>	17
<i>Sveikatos saugojimo kompetencija.....</i>	21
<i>Pažinimo kompetencija.....</i>	28
<i>Meninė kompetencija.....</i>	33
6. UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS.....	37
6.1. VAIKO PASIEKIMŲ VERTINIMAS.....	37
6.2. VERTINIMO PASKIRTIS.....	37
6.3. VAIKO PASIEKIMŲ VERTINIMO METODAI.....	37
6.4. DUOMENŲ APIE VAIKO PASIEKIMUS FIKSAVIMAS IR KAUPIMAS.....	38
7. VAIKO APRAŠO RENGIMO PAVYZDŽIAI.....	39
PIRMINIS VAIKO APRAŠAS	39
TARPINIS VAIKO APRAŠAS	41
ANTRASIS VAIKO APRAŠAS	42
8. NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	44

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Duomenys apie įstaigą

1. Mokyklos oficialus pavadinimas – Šiaulių r. Kairių lopšelis-darželis „Spindulėlis“. Lopšelis-darželis įregistruotas Juridinių asmenų registre, kodas – 190085492.
2. Lopšelio-darželio įsteigimo ir veiklos pradžia – 1978 m. balandžio 1 d.
3. Lopšelio-darželio teisinė forma – biudžetinė įstaiga.
4. Lopšelio-darželio priklausomybė – savivaldybės biudžetinė įstaiga.
5. Lopšelio-darželio savininkas – Šiaulių rajono savivaldybė, kodas 111105174, adresas: Vilniaus g. 263, LT-76337 Šiauliai.
6. Lopšelio-darželio savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – Šiaulių rajono savivaldybės taryba.
7. Lopšelio-darželio savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija sprendžia Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatyme, kituose įstatymuose ir šiuose Nuostatuose jos kompetencijai priskirtus klausimus.
8. Lopšelio-darželio buveinė – Salduvės g.16, Kairių mstl., Kairių sen., LT-80114 Šiaulių r.
9. Grupė – neformaliojo švietimo mokykla.
10. Tipas – lopšelis-darželis.
11. Pagrindinė paskirtis – bendrosios paskirties lopšelis-darželis, skirtas ikimokykliniam ir priešmokykliniam ugdymui.
12. Ugdymo kalba – lietuvių.
13. Ugdymo forma – grupinio ugdymosi, pavienio ugdymosi.
14. Ugdymo proceso organizavimo būdai – kasdieninio ir individualaus ugdymosi.
15. Lopšelis-darželis vykdo neformaliojo švietimo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas.

1.2. Lopšelio-darželio vizija

Atvira partnerystei ugdymo įstaiga, garantuojanti kokybišką visuminį ugdymą, specialiosios pagalbos teikimą, propaguojanti edukacinę veiklą, įprasminant sveikos gyvensenos, etnines, dorovines vertybes ir nuostatas.

1.3. Ikimokyklinio ugdymo programos ir strateginių dokumentų sąsajos

Mūsų lopšelyje-darželyje, atliepiant vaikų individualumą, siekiama užtikrinti jų socialinę raidą ir saugumą („Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija“ 2003 m.).

Vaikai turi galimybę lavinti savo sugebėjimus, laisvai reikšti savo nuomonę (Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija. Ratifikuota 1995 m. liepos 3 d.). Diegiami savarankiško gyvenimo pagrindai, plėtojama socialinė kompetencija bei gebėjimas gyventi nuolat kintančioje visuomenėje (Lietuvos švietimo plėtotos strategijos nuostatos 2003-2012 m.).

Lopšelyje-darželyje, įgyvendindami sveikos ir saugios gyvensenos ugdymo programą „Sveikas darželis“, mokytojai pripažįsta, kad kiekvienas vaikas turi teisę į tokias gyvenimo sąlygas, kokių reikia jo fiziniam, protiniam, dvasiniam ir socialiniam vystymuisi (Vaiko teisių konvencijos 27 straipsnis, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 19 straipsnis). Užtikrinant veiksmingą, kokybišką, sveiką vaikų ugdymą(si) vaikams pagal poreikį teikiama informacinė, psichologinė, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas).

Visapusiškas, harmoningas vaiko ugdymas(sis) organizuojamas visų lopšelio-darželio ugdytojų ir šeimos darnoje. (Europos tėvų teisių chartija, 2003 m.)

1.4. Ugdymo filosofija

Ugdymo(si) sąlygų sudarymą lopšelyje-darželyje grindžiame aktyvaus filosofo-psichologo J. Piaget ugdymo(si) teorija. Vaikas sparčiau vystosi tyrinėdamas aplinką, aktyviai dalyvaudamas veikloje. Išgyvendamas, patirdamas, kurdamas jis įgyja žinių, gebėjimų.

Humanistinio ugdymo teorijos teiginiai įtakoja lopšelio-darželio mokytojų požiūrį į vaiką, kuris yra gerbiamas kaip asmenybė, pripažįstama jo teisė būti skirtingam, mokančiam rinktis, būti saugiam, pagarbioje, patikimoje aplinkoje (C. R. Rogers, A. H. Maslow, Š. Amonašvilis).

Rekonstruktyvistinės ir progresyvistinės kryptių idėjos sudaro sąlygas ugdytis vaikams ir už lopšelio-darželio ribų pasinaudojant savo žiniomis. Ypač vertinami aktyvūs ugdymo(si) metodai, nukreipiantys ugdytinius į veiklą.

Daug dėmesio skiriame tėvų ir lopšelio-darželio darbuotojų bendradarbiavimui (A. Maceina). Demokratinio ugdymo principai (Barbara Day) leido suformuoti demokratišką, aktyvią įstaigos bendruomenę (vaikas – pedagogas – tėvai). Esame pasiekę, kad šeima ir mokytojai yra lygiaverčiai ugdymo partneriai, atsakingi už vaiko ugdymą(si).

Tenkinant specialiuosius vaikų ugdymo(si) poreikius remiamės L. Vygotskij specialiosios pedagogikos teorijos teiginiais, apie sutrikimų kompensavimą specifinėmis bei socialinėmis priemonėmis.

Diegti sveikatos saugojimo ir stiprinimo, sveiko gyvenimo būdo nuostatas padeda Vydūno, K. Dineikos idėjos. Sveikata – reikšminga kultūros dalis, esminė žmogaus būties vertybė. Lopšelio-darželio bendruomenėje susiformavusi nuostata – vaikas yra unikali asmenybė. Mūsų pareiga – atliepti vaiko prigimtinius poreikius, padėti jam augti, harmoningai vystytis, tobulėti, užtikrinti saugius, laimingus vaikystės metus.

1.5. Lopšelio-darželio savitumas

Lopšelyje-darželyje organizuojamas ankstyvasis, ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Ankstyvasis ugdymas teikiamas vaikui nuo 1 iki 3 metų, ikimokyklinis – nuo 3 iki 5 metų, priešmokyklinis ugdymas – kai tais kalendoriniais metais vaikui sueis 6 metai. Grupės gali būti mišrios, komplektuojamos pagal vaikų amžių, tėvų poreikius. Vaikams, turintiems raidos sutrikimų, teikiama logopedo, specialiojo pedagogo, judesio korekcijos mokytojo pagalba. Atsižvelgiant į tėvų pageidavimus, sudaromos sąlygos vaikų saviraiškai tėvų apmokamuose būreliuose.

Užtikrinant veiksmingą, kokybišką, sveiką ir saugų ankstyvojo, ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą(si), pagalbos teikimą, atliepiant ugdytinių individualumą ugdomajame procese diegiamas kūrybinis-kompleksinis ugdymo metodas.

Nuo 1998 m. vykdoma lopšelio-darželio bendruomenės parengta saugios ir sveikos gyvenimosi programa „Sveikas darželis“. 1999 m. esame įtraukti į Lietuvos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklą. Dalyvaujame respublikinėje ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacijos „Sveikatos želmenėliai“ veikloje. Turime sukaupę gerą darbo patirtį sveikos gyvenimosi ugdymo klausimais ir aktyviai vykdomė idėjų sklaidą miestelyje, rajone, respublikoje. Lopšelis-darželis turi savitą ir individualų sveikatos ugdymo modelį. Ugdymo procesas orientuotas į sveikatos vertybes, grindžiamas fizinio aktyvumo optimizavimo, natūralaus grūdinimo, subalansuotos mitybos, palankaus mikroklimato gerinimo, saugios elgsenos įgūdžių ugdymu. Vykdoma ankstyvoji prevencija įgyvendinant „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programą“.

Mokytojai turi patirties ir etninio ugdymo srityje. 1995 m. lopšelio-darželio mokytojų parengtos etnokultūrinio ugdymo gairės, sukaupia metodinę medžiagą bendruomenės nariams padeda suvokti etnines tautos kultūros vertybes, ugdytis dorovines nuostatas. Etninis ugdymas planuojamas vadovaujantis Etninės kultūros ugdymo metodinėmis rekomendacijomis.

Vaikų ugdymui reikšmingi geografiniai, istoriniai, kultūriniai, socialiniai ypatumai. Kairiai įsikūrę apie 7 km į rytus nuo Šiaulių miesto prie kelio Šiauliai-Panevėžys, šalia Kairių ežero. Lopšelis-darželis yra Kairių miestelio centre. Netoliese yra Kairių seniūnija, kultūros namai, biblioteka, medicinos punktas, paštas, bažnyčia, pagrindinė mokykla, policijos nuovada. Nuolatiniai lopšelio-

darželio socialiniai partneriai: Kairių seniūnija, kultūros namai, biblioteka, bažnyčia. Su minėtomis institucijomis lopšelio-darželio bendruomenę sieja glaudūs bendravimo ir bendradarbiavimo ryšiai. Socialiniai partneriai aktyvūs švenčių, įvairių renginių, projektų, akcijų dalyviai. Įstaiga tampa vis labiau veikli, informatyvi bendradarbiaujant su miestelio bendruomene.

Sudaromos galimybės vaikams stebėti, pažinti gamtą, stiprinti sveikatą išvykų metu į Kairių pušyną, Ragelio salą, netoliese esančias pievas, laukus, prie Šiladžio upelio. Naudingos ir įdomios ekskursijos organizuojamos į esančius miestelyje prekybos centrus, įstaigas. Pažintinė kompetencija plėtojama organizuojant edukacines išvykas, ekskursijas į Šiaulių miestą ir rajoną.

Skatiname vaikus pažinti savo krašto praeitį ir dabartį. Kairiuose XIX a. pradžioje grafas Zubovas įsteigė savo dvarą, vertingiausias išlikęs pastatas iki šių laikų – buvusi dvaro pirtis, kuri restauruota ir pritaikyta kultūros reikmėms. Kalniškių kaime gimęs poetas Jonas Krikščiūnas-Jovaras (1880 m.), rašytojas Juozas Grušas (1901 m.). 2002 m. Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus dekretu patvirtintas Kairių herbas, vėliava. Planuojamos išvykos į J. Vaičekauskienės senovinių rakandų muziejų, P. Janušausko senovinę sodybą, organizuojami susitikimai su tautodailininkėmis E. Lukošūnaite, D. Jovaišiene, M. Žilinskiene.

Kvalifikuoti, kūrybingi mokytojai padeda vaikui siekti pažangos, įgyti būtinų kompetencijų organizuodami visuminį vaiko ugdymą(si), kalendorines, tradicines šventes, išvykas, taikydami įvairius ugdymo metodus, rengdami projektus. Rūpinamės, kad vaikai iš socialinės atskirties, socialinės rizikos šeimų būtų apimti instituciniu ugdymu ir kryptingai integruotųsi į visuomenę. Visapusiškas, harmoningas vaiko ugdymas(sis) organizuojamas visų lopšelio-darželio ugdytojų ir šeimos darnoje. Šiandieną jau esame pasiekę, kad šeima ir mokytojai tapo lygiaverčiai ugdymo partneriai, atsakingi už vaiko ugdymą(si).

Nuo lopšelio-darželio įsteigimo pradžios lopšeliui-darželiui vadovauja direktorė Janina Vaičiūnienė. Yra įgijusi III vadybinę kvalifikacinę kategoriją, rajono sveikos gyvensenos ugdymo konsultantė. Įstaigoje dirba 10 kvalifikuotų, aktyvių, iniciatyvių ir kūrybingų mokytojų. Mokytojai nuolat kelia savo pedagoginę kompetenciją, siekia įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją. 7 mokytojai turi vyresniosios auklėtojos, 3 – metodininko, 4- priešmokyklinio ugdymo kvalifikacines kategorijas.

Sąveikoje su visa bendruomene kuriama sveika, saugi, harmoninga aplinka, atliepanti visų bendruomenės narių poreikius, lūkesčius. Taikomas komandinis darbas, diegiamas projektinis metodas. Bendruomenė toleruoja naujoves, aktyviai reaguoja į vykstančius pokyčius.

2. PRINCIPAI

Humaniškumo

Kiekvienas vaikas yra individualus, turintis ryškių prigimtinių bruožų, kuriuos reikia padėti ugdyti(s). Pripažįstama vaiko vidinio pasaulio nepriklausomybė ir savarankiškumas, teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį.

Individualumo

Ugdymas organizuojamas individualiai, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko išgales, patirtį, reikmes, poreikius, pomėgius, gabumus, sveikatą, brandos ypatumus, šeimos tradicijas.

Socialinio kultūrinio kryptingumo

Ugdymo turinys orientuotas į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų socialinių, kultūrinių kompetencijų plėtojimą ir tautos kultūros poreikius.

Sveikatingumo

Vaikai ugdomi fiziškai ir psichologiškai saugioje, sveikoje aplinkoje. Formuojama nuostata sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti.

Tautiškumo

Puosenėjama tradicinė kultūra, formuojamos dorovinės nuostatos, išlaikant harmoniją su bendrosiomis katalikiškomis vertybėmis.

Integracijos

Derinami lopšelio-darželio pedagogų ir šeimos lūkesčiai visapusiškam, harmoningam vaiko ugdymui(si), siekiant pažinimo per jausmus ir veiklą, vientisumo bei pažangos.

3. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS

Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius.

UŽDAVINIAI

1. Užtikrinti veiksmingą, kokybišką, sveiką vaikų ugdymą(si), pagalbos teikimą, atliepianį jų individualumą.
2. Kurti pozityvius vaiko – šeimos – pedagogo santykius, grindžiamus partneryste, bendravimu ir bendradarbiavimu, vienas kito gerbimu.
3. Modeliuoti ugdymo turinį atsižvelgiant į kiekvieno vaiko išgales, patirtį, reikmes, poreikius, pomėgius, gabumus, sveikatą, brandos ypatumus, šeimos tradicijas.
4. Puoselėti mūsų krašto tradicijas, papročius, vertybes, formuoti supratimą apie etninę kultūrą.
5. Saugoti ir stiprinti vaiko sveikatą, formuoti ir plėtoti sveikos gyvensenos įgūdžius.
6. Skatinti vaiko iniciatyvą, savarankiškumą, saviraišką, plėtoti jų kūrybines galias.

4. UGDYMO(SI) FORMOS, BŪDAI, METODAI IR PRIEMONĖS

Ugdymosi turinys sudarytas atsižvelgiant į ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus tarpsnio ypatumus, vaikų fizines, emocines, intelektines išgales, gebėjimus, poreikius. Ugdymo turinys išdėstytas pagal kompetencijas: socialinė, komunikavimo, sveikatos saugojimo, pažinimo, meninė.

Modeliuodami ugdymo turinį, mokytojai laisvai renka ugdymo formas, metodus ir būdus. Ikimokyklinio amžiaus vaikas - laisvas, spontaniškas, žaismingas, mums gerai pažįstamas. Suprantamas ir jo poreikis saugios, stimuliuojančios ir turtingos aplinkos, kuri atliepia jo teisę gauti visuminį ugdymą. Sukurta ugdymosi aplinka skatina vaikus veikti, tyrinėti, ieškoti ir eksperimentuoti. Mokytojai, besivadovaudami demokratiškumo ir humaniškumo principais, yra vaiko aplinkos sudarytojai ir kūrėjai.

4.1. Ugdymo(si) formos

Ikimokykliniame amžiuje pagrindinė forma yra įvairi vaikų veikla:

▼ Visos grupės veikla: žaidimai, ryto ir popietės ratas, pokalbiai, muzikos ir kūno kultūros valandėlės, popietės, išvykos, renginiai, šventės.

▼ Veikla mažose vaikų grupelėse: žaidimai, pokalbiai-diskusijos, grožinės literatūros kūrinėlių skaitymas, kūrybiniai-projektiniai darbai, stebėjimai, tyrinėjimai, eksperimentai, grupinės kalbos ir judesio korekcinės valandėlės.

▼ Individuali vaikų veikla: savarankiška vaiko veikla, individualus bendravimas su auklėtoja ir kitais specialistais, žaidimai, praktinė veikla.

4.2. Ugdymo(si) būdai

Žaidimas. Vaikų gyvenimo būdas ir pagrindinė veikla. Žaisdamas vaikas realizuoja visus svarbiausius savo poreikius: pažintinius, bendravimo, praktinio veikimo, judėjimo.

Ugdymo(si) skatinimas, sukuriant tinkamą aplinką. Sukuriamos patogios erdvės įvairiai vaikų veiklai, parenkamos priemonės, žaislai, skatinantys ugdymą(si), saviraišką, kūrybiškumą, tyrinėjimą. Naujos priemonės pateikiamos sukuriant „dėmesio centrus“, originaliai, parodomi veikimo su jomis būdai. Aplinka keičiama pagal vaikų amžių, gebėjimus, sumanymus, poreikius.

Ugdymas pavyzdžiu. Mokytojas veikia vaikų akivaizdoje ir inicijuoja savo pavyzdžiu vaikus savarankiškai tęsti veiklą. Mokytojas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo partneris, diskutuoja, savo pavyzdžiu modeliuoja, nukreipia vaikus norima linkme. Mišrioje grupėse būdingas kito vaiko pavyzdys. Mažesni mokosi iš vyresnių, mėgdžioja.

Kūrybinė vaiko ir pedagogo sąveika. Mokytojas vaikus įtraukia į veiklą kūrybine idėja, taiko susitarimus, priima drauge sprendimus, palaiko ir padeda išplėtoti vaikų sumanymus, netiesiogiai moderuoja vaikų veiklą.

Spontaniškas ugdymas. Mokytojas reaguoja į esamą situaciją, pritaria vaikų veiklai, ją gerbia, palaiko, įvairiais kūrybiniais būdais ją išplėtoja, panaudoja ugdymui(si).

Individualizuotas ugdymas. Mokytojas numato individualius pagalbos būdus individualiems vaiko gebėjimams ugdyti, specialiesiems poreikiams tenkinti.

Savaiminis ugdymas. Mokytojas palaiko bet kokią tikslingą vaiko veiklą, keisdamas aplinką, priemonės orientuojantis į vaiko interesus, polinkius.

4.3. Ugdymo(si) metodai

Vaizdinis metodas -(stebėjimas, demonstravimas ir kt.) - nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius.

Praktinis metodas -(pratimai, žaidimai, eksperimentai, tyrinėjimai, modeliavimas, kūryba, projektai, parodos, išvykos ir kt.). - vaikams padeda per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką.

Žodinis metodas- (pokalbis, pasakojimas, diskusija, skaitymas ir kt.) - suteikia galimybę perduoti informaciją.

Kūrybinis-kompleksinis metodas- (integralus, visuminis) - sudaro sąlygas vaikams reikšti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų.

Eksperimentinis metodas - tai ugdymas atrandant. Jis leidžia ugdytiniams jaustis saugiai, padeda geriau suprasti ir kontroliuoti kintančias aplinkybes, tenkina lankstumo besimainančiame pasaulyje reikmes.

Projektinis metodas - kurio taikymas padeda formuoti įvairesnį ugdymo procesą, atsižvelgiant į platesnį grupės ar įstaigos poreikį.

Netradicinis metodas-(mokytojo sukurti, atrasti „mano metodai“).

4.4. Ugdymo(si) priemonės

Priemonės samprata apibrėžiama kaip individualus bendro, vienkartinio ir daugkartinio naudojimo žaislų, spaudinių ir kitų ugdymo priemonių, įrangos, technikos visuma, kuri atitinka ugdymo programos „Spinduliukas“ tikslus ir uždavinius, vaikų amžių ir skirta kompetencijų ugdymui. Ugdymo priemonės išigyjamos ir pritaikomos ugdymo turiniui įgyvendinti, kurios vaikams sukelia smalsumą, norą pažinti ir suteikia naujų galimybių laisvai kūrybai, saviraiškai. Įgyvendindami ugdymo turinį mokytojai tik pabrėžia priemonių funkcionalumą, turiningumą pagal vaikų amžių, gebėjimus, poreikius, veiksenas.

Įgyvendinant ugdymo programos „Spinduliukas“ ugdymo turinį kompetencijų ugdymui reikalingos priemonės:

socialinei kompetencijai (žaislai (minkšti, kieti, sumaunami, sudedami, suveriami ir kt.), įvairių dydžių lėlės, linguolės, indeliai, baldeliai, drabužėliai, vežimėliai lėlėms, mobili virtuvėlė, kirpykla, paruoštos, vaisių ir daržovių krepšeliai, vaikiški arbatos ir pietų servizai žaidimams, pusryčių rinkinys, šeiminkavimo rinkinys, servetėlės serviravimui, įvairaus dydžio mašinos ir jų rinkiniai, traukinukai, laiveliai, garažai, įvairių profesijų atributika, stalo žaidimai, loto, domino, telefonas, vaikų grožinė literatūra, enciklopedijos, plakatai, užduočių knygelės, garso, video įrašai, kompaktiniai diskai ir žaidimai, kilimas ryto rato organizavimui ir kt.);

komunikavimo kompetencijai (raidžių ir skaičių kortelės, garsų kortelių rinkiniai, garsų loto, stalo ir loto žaidimai kalbos ugdymui, užduočių knygelės, konstruktoriai, kaladėlės, dėlionės, kortelių žaidimai, abėcėlė, plakatai, vaikiškos knygelės, žurnalai, albumai, paveikslėlių serijos, žaidimai su raidėmis, užrašais, kubeliai, popierius, lipnūs lapeliai, juostelės, priemonės rašymui, vokai, atvirukai, lipdukai, kreida, kompiuteriniai žaidimai kalbos ugdymui, garso įrašai ir kt.);

pažinimo kompetencijai (plakatai gamtos pažinimui, žemėlapiai, gaublys, enciklopedijos, pažintinė literatūra, užduočių knygelės, tautinė atributika, kortelės, loto žaidimai apie augalus, gyvūnus, stalo žaidimai aplinkos pažinimui, mozaikos, naminių ir laukinių paukščių kortelės, mikroskopai, padidinamieji stiklai, pipetės, piltuvėliai, mėgintuvėliai, matuokliai, kibirėliai, įvairios matavimo juostelės, krepšeliai, dėžutės rūšiavimui, spintelės ir lentynėlės daiktams, kompasai, magnetai, žiūronai, fotoaparatas, augalų ir gyvūnų tyrinėjimo prietaisai, indeliai ir įmautės gamtinės medžiagos rūšiavimui, matavimo indeliai, smėlio ir vandens rinkiniai, konstrukciniai stalėliai, lavinamoji pertvarėlė, įvairios faktūros medžiaga, ekologiniai žaidimai, ūgio matuokliai, svarstyklės, pinigų pavyzdžiai, veidrodžiai, žibintuvėliai, laikrodžiai ir jų modeliai, laikmačiai, skaičiavimo pagaliukai, didaktinės priemonės skaičiavimui, lyginimui, žaislai grupavimui, rūšiavimui, daiktų modeliai, aitvarai, erdvinės ir plokštuminės geometrinės figūros, skaičių, formų, dydžių, spalvų kortelės, rėmeliai, kaišiojamos mozaikos, kalendoriai, priešingybių, priežasties, pasekmės, nuoseklumo, dalies ir visumos kortelės, paveikslėliai, plakatai, daiktų modeliai, konstruktoriai, kaladėlės, šviesoforas, kelio ženklų rinkiniai, žaidimai eismo saugumui, perėjos takai, žymekliai, paukščių ir gyvūnų garso įrašai, video įrašai, darbo įrankiai (grėbliukai, šluotos, šepėčiai, karučiai, šluostės, kibirėliai, prijuostės, pirštinės), geo lenta, detalių komplektas geo lentai, magnetinė lenta vaikų surinktos informacijos pateikimui ir kt.);

sveikatos saugojimo kompetencijai (higienos reikmenys įgūdžių formavimui (servetėlės, rankšluostukai, stiklinaitės, muilas ir kt.), skiriamosios juostelės, kaspiniai gimnastikai, skarelės ir skraistės šokiui, šokių kutai ir kaspiniai, lankai, šokdynės, virvutės, kamuoliai, kėgliai, priemonės lygsvarai balansuoti, kamuoliukų baseinas, batutas, badmintono rinkinys, teniso rinkinys, teniso tinklas, salės ir lauko riedulio rinkinys, švilpukai, chronometras, kilimėliai pratimams, sūpuoklės, laipiojimo sienelės, laipiojimo kopėtėlės, gimnastikos suoleliai, čiužiniai, dviratukai, triratukai, paspirtukai, rogutės, slidės, lazdos, sėdynės čiuožimui, krepšiai kamuoliams, stovas ir žiedai mėtymui, krepšinio tinklas, barjerai šuoliams, lazdos estafetėms, kūgiai, išmeigiami kuoleliai, futbolo vartai, daugiafunkciniai blokai, lazdų ir lankų jungtys, susijungiančių blokelių rinkinys, puslankių rinkinys, kojūakai, maišai šuoliams, šaukštų-kiaušinių rinkinys, vasaros slidės, tuneliai, tiltelis ir takelis

balansavimui, gimnastikos kamuoliai, parašutas, klijuojamos rodyklės, formos, skaičiai, pėdutės, rankutės ir pan., įvairių faktūrų diskai, taikinys su strėlėmis ir kamuoliukais, apsaugų rinkiniai, kamuoliukai (reakcijos, emocijų, šokinėjimui, kineziterapijai, sensorikai, masažiniai), kompleksas stambiosios motorikos lavinimui, manipuliaciniai stalai, sensoriniai blokai, bokšteliai, suveriami žiedai, poroloninės kaladės, gultai, konstruktoriai įvairaus dydžio statiniams, laipiojimams, pralindimams;

meninei kompetencijai (dailei: literatūra kūrybiniais darbais ir žaidimams, enciklopedijos, albumai apie dailės technologijas, įvairaus dydžio popierius piešimui, tapymui, kopijavimui, spalvotas popierius, kartonas, krepinis popierius, gofruotas popierius, pieštukai, spalvoti pieštukai, kreidelės, akvarelė, gvašas, polimeriniai dažai, dažai stiklui, dekupažui, dažai tapymui ant medžiagos, įvairaus dydžio teptukai, plunksnos, žirkklės, kontūrinės žirkklės, skylamušis, figūrėlių kirtikliai, sąšagos ir segtukai darbais, reljefiniai spaudai, klizai, įvairaus dydžio ir formų formelės, trafaretai, folija, lipni plėvelė, šenilo viela, darbais skirti gamtinės medžiagos rinkiniai, kamštinė lenta kūrybai, kalimo ir vėrimo rinkiniai, kūrybiniais darbais skirti rėmeliai, plastiko adatos, dekoravimo mozaikos, akmenukai, sagos, judančios akys, blizgučiai, karoliukai, įvairių spalvų veltiniai, sizalio ritiniai, plaušas, plastilinas, molis, modelinas, gipsas, priemonės darbo vietai uždengti, apranga darbui, džiovyklės piešiniais, molbertai, šviečianti stalo lenta ir stalelis, skaidraus akrilo spalvų figūros ir įvairios detalės, darbo įrankių stalai; *muzikai ir šokiui* (muzikinė literatūra, muzikinės knygelės, albumai, muzikiniai žaislai, barškučiai, molinukai, švilpukai, varpeliai, žvangučiai, muzikinės dėžutės, metalofonai, lazdelės, marakai, kanklės, smuikas, muzikinės lėkštės, akordeonas, fleita, pianinas, ritminiai mušamieji instrumentai, mušamieji vamzdžiai, muzikos centras, garso grotuvas, muzikiniai įrašai, diskai, penklinių ir natų ženklai, muzikiniai žaidimai ir kt.; *vaidybai* (teatro lėlės, šešėlių teatras, flanelinė lenta su įvairiomis figūrėlėmis, kaukės, karūnos, personažų apranga, pirštukinės ir lazdelinės lėlės, marionetės, grimas veidui, veidrodinės kortelės, širmos ir stalai vaidybai, karpomų lėlių rinkiniai ir kt.)

Priemonės visų kompetencijų ugdymui: kompiuteris, programos skirtos ugdymui, multimedia, ekranas, projektorius, įvairios dekoracijos, širmos kūrybinei vaikų fantazijai, saviraiškai.

5. UGDYMO(SI) TURINYS

5.1. Ankstyvasis amžius

Ugdymas nuo 1 m. iki 3m.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Užmegzti artimą emocinį ryšį su vaiku, prisitaikyti prie jo bendravimo ritmo ir poreikių, sudarant sąlygas ugdytis saugiam prierašumui.
2. Skatinti domėtis bendraamžiais, jų veikla, aplinka, formuoti gebėjimą žaisti šalia, netrukdamt vieni kitiems.
3. Padėti vaikui suvokti grupės tvarką ir skatinti jos laikytis.
4. Padėti įvaldyti sąlygiškus veiksmus su daiktais ir daiktais-pakaitalais, akcentuojant jų žaidybinių pobūdį, juos išskiriant, pabrėžiant.
5. Puoselėti ir palaikyti vaiko pasitikėjimą savimi bei savo gebėjimais.
6. Skatinti vaiką reikšti vis įvairesnes emocijas bei jausmus ir atsakyti į kito jausmų raišką.

UGDOMI GEBĖJIMAI	
Nuo 1 m. iki 2 m.	Nuo 2 m. iki 3 m.
<ul style="list-style-type: none"> ✓Prisistatyti kitiems; ✓Žinoti savo vardą; ✓Rodyti į save pirštuku; ✓Atpažinti ir parodyti save nuotraukose; ✓Rodyti pirštukais savo metus; ✓Stebėti save veidrodyje; ✓Bendrauti ir žaisti kartu su aplinkiniais; ✓Šypsotis kitam, juoktis, glostyti, apkabinti; ✓Pasisveikinti ir atsisveikinti; ✓Padėkoti ir atsiprašyti; ✓Žaisti imitacinius, muzikinius žaidimus, kartoti paprasčiausias situacijas; ✓Reikšti savo norus, jausmus veido išraiška, gestais, žodžiais; ✓Reaguoti į kitų jausmus; ✓Prašyti suaugusiojo pagalbos; ✓Savais žodžiais vadinti kai kuriuos savo išgyvenimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Žaisti su bendraamžiais; ✓Domėtis kitais vaikais ir ieškoti draugo savo žaidimams; ✓Žaisti sutartinai, padėti, nusileisti vienas kitam, dalytis savo džiaugsmams; ✓Suvokti save, savo veiksmus; ✓Suprasti ir išreikšti savo norus, jausmus, mintis veido išraiška, gestais, žodžiais; ✓Pasakyti, kas jis – berniukas ar mergaitė, intuityviai jausti skirtumą; ✓Savarankiškai tenkinti savo poreikius, spręsti ką ir kaip veikti; ✓Vertinti poelgių pasekmes; ✓Suprasti ir vertinti, kas yra gera ir kas bloga; ✓Domėtis suaugusiųjų darbo veiksmams, vykdyti jų pavedimus; ✓Atlikti nedideles tam tikras pareigas; ✓Laikytis susitarimų, taisyklių; ✓Bendrauti žaisliniu telefonu.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Palaikyti norą bendrauti, suprasti, kalbėti, skatinti „žaisti“ kalba.
2. Sudaryti sąlygas klausytis ir girdėti įvairius aplinkos garsus, tautosakos, grožinės ir pažintinės literatūros kūrinius.
3. Skatinti vaiko norą pasakoti, klausinėti, atsakinėti, deklamuoti, žaisti žodžiais, garsais, taisyklingai juos tarti.
4. Skatinti emociškai raiškų bendravimą su suaugusiais ir bendraamžiais.

UGDOMI GEBĖJIMAI	
Nuo 1m. iki 2 m.	Nuo 2 m. iki 3 m.
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bendrauti ir palaikyti ryšį su aplinkiniais; ✓ Reikšti meilę, gerą nuotaiką, nerimą, pyktį mimika, gestais; ✓ Vartoti žodelius, padedančius bendrauti; ✓ Domėtis kitais vaikais, atlikti žaidybinius judesius, tinkančius žaidimams: ploti katutes, trepsėti kojytėmis, eiti rateliu, rodyti didelis, mažas, stiprus, linguoti; ✓ Klausytis kito kalbos, ją suprasti, susikaupti; ✓ Klausytis dainų, lopšinių žaidimų, mylavimų, žaidinimų, taisyklingos kalbos; ✓ Stebėti 2-3 veiksnių nesudėtingas inscenizacijas, kur veikėjai žaislai; ✓ Emociškai reaguoti į skaitomus literatūros kūrinius; ✓ Atpažinti paveikslėliuose daiktus, situacijas; ✓ Suprasti prašymą, rasti ar parodyti daiktus, pasižyminčius bendrais esmingiausiais bruožais; ✓ Mintį reikšti kelių žodžių sakiniais; ✓ Pavadinti daiktus, kūno dalis, drabužius, žaislus, gyvūnus, augalus; ✓ Pavadinti atliekamus veiksmus; ✓ Kalbėti 2-3 žodžių sakinukais; ✓ Kalbėti dialogu, atsakant į klausimus (kas? kas čia? ką daro? ir kt.). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Klausytis neilgų tautosakos, grožinės literatūros kūrinių; ✓ Išgyventi vaizduojamus įvykius, veikėjų likimus; ✓ Suvokti kūrinių turinį: sekti veiksmo eigą, pastebėti veikėjų veiksmus, jų elgesio, išorės ypatybes; ✓ Suvokti perteikiamus žodžius be vaizdumo priemonių; ✓ Klausytis auklėtojos kalbos, skirtos visiems vaikams, ją suprasti; ✓ Suprasti kalbos turinį, susijusį su jo patirtimi (vyko praeityje, bus ateityje); ✓ Sklandžiai kalbėti įprastais sakiniais, susidedančiais iš 4-5 žodžių; ✓ Lengvai pakartoti išgirstas frazes; ✓ Aiškiai pasakyti savo norus, pageidavimus, pavadinti savo veiksmus; ✓ Vartoti mandagumo žodžius (ačiū, prašom ir kt.); ✓ Atsakinėti į klausimus, klausti: „Kodėl?“, „Kada?“, „Ką?“, „Kaip?“, „Kas?“; ✓ Stebėti daiktus, žiūrėti paveikslėlius, žaislus, pasakoti apie juos; ✓ Pavadinti daiktus (žaislus, baldus, gyvūnėlius, daržoves, vaisius, naminius gyvulius ir jų jauniklius); ✓ Pavadinti veiksmus (plauna, valgo, verda, stato ir kt.); ✓ Nusakyti esminius daiktų požymius, vartoti būdvardžius (baltas, raudonas, šiltas, šaltas ir kt.); ✓ Surasti daiktus pagal žodinius nurodymus, suprasti erdvines sąvokas (po stalu, ant stalo, šalia stalo ir kt.); ✓ Vartoti jungtukus (ir, o); ✓ Vartoti įvardžius (aš, tu, mes, man); ✓ Vartotirieveiksmius (vakar, šiandien, rytoj, arti, toli, aukštai, žemai ir kt.); ✓ Deklamuoti eilėraštkus, dainuoti daineles; ✓ Domėtis knygelėmis, noriai vartyti mėgstamas knygeles, žurnalus, kalendorius, reklaminius plakatus, paveikslėlius; ✓ Pasakoti pagal knygių iliustracijas, pastebėti tarpusavyje susijusius įvykius (pvz., lėlė laukia svečių, jie ateina, lėlė juos vaišina); ✓ Balsu „skaityti“ knygeles su lengvai atspėjamu siužetu; ✓ Skirti ir rodyti simbolinius paveikslėlius.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti saugias, sveikas sąlygas harmoningam vaiko asmenybės formavimuisi.
2. Tenkinti vaiko judėjimo poreikį, palaikyti jo fizinį aktyvumą.
3. Skatinti įvaldyti vis naujus judėjimo būdus, sudaryti sąlygas juos kartoti.
4. Formuoti higienos ir kultūros įgūdžius, skatinant vaiko savarankiškumą.
5. Didinti vaiko pasitikėjimą savo galimybėmis ir savimi.

UGDOMI GEBĖJIMAI	
Nuo 1 m. iki 2 m.	Nuo 2 m. iki 3 m.
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti nuolatinę žaisliukų ir kitų daiktų vietą; ✓ Savarankiškai pasiimti žaislus ir su jais veikti; ✓ Tvarkyti žaislus pagal auklėtojos nurodymus; ✓ Suvokti, kas galima ir negalima, pavojinga; ✓ Reaguoti į žodžius „ne“, „nedaryk“, „atiduok“, „netrukdyk“, „padėk“ ir pan.; ✓ Prašyti pagalbos, reaguoti į suaugusiojo perspėjimus kaip saugiai elgtis aplinkoje; ✓ Orientuotis grupėje, aikštelėje; ✓ Pristatomu žingsniu laiptoti laipteliais, kopėtėlėmis aukštyne, žemyn; ✓ Išlaikyti pusiausvyrą: eiti lėta, perlipti per kliūtis, užlipti, nulipti, pralįsti; ✓ Mėtyti sviedinuką į horizontalų taikinį; ✓ Žaisti ratelius, atlikti veiksmus pagal dainelės žodžius, pamėgdžioti gyvūnelių judesius; ✓ Kartu atlikti veiksmus, pasidalinti erdve, neužgauti vienas kito; ✓ Savarankiškai žaisti su judančiais, žybsinčiais, pypsinčiais žaislais (stumti, mesti, traukti, sukuti, ridenti, spausti); ✓ Reikšti teigiamas emocijas džiaugsmingu sušukimu, juoku, šypsena; ✓ Savarankiškai valgyti; ✓ Naudotis asmens higienos reikmenimis: muilu, šukomis, nosine, rankšluosčiu; ✓ Reikšti norą sėsti ant puoduko. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Plautis rankas prieš valgi; ✓ Dėkoti pavalgį; ✓ Savarankiškai rengtis; ✓ Užsegti sągą, užsisegti batus ir kt.; ✓ Tinkamai naudotis muilu, veidą nusišluostyti rankšluosčiu ir jį pakabinti į vietą; ✓ Naudotis nosine, servetėle; ✓ Reikšti norą tvarkytis (padėti serviruoti stalus ir kt.); ✓ Savarankiškai naudotis tualetu; ✓ Mokėti derinti savo judesius su bendraamžiais, koordinuoti rankų ir kojų judesius; ✓ Keisti judesių tempą, kryptį, pobūdį pagal žodį, muziką, kitokį signalą; ✓ Mėtyti ir gaudyti sviedinį iš nedidelio atstumo; ✓ Mėtyti sviedinį į įvairius taikinius; ✓ Laiptoti gimnastikos sienele, kitais laipiojimo įrengimais; ✓ Užlipti ant neaukštų pakilimų ir nulipti nuo jų; ✓ Išlaikyti pusiausvyrą einant per įvairias kliūtis; ✓ Važiuoti triratuku; ✓ Žaisti siužetinius judriuosius žaidimus, aktyviai reikšti teigiamas emocijas.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Palaikyti vaiko domėjimąsi viskuo, kas jį supa, sudarant galimybę stebėti, eksperimentuoti, tyrinėti.
2. Padėti atrasti ir perimti įvairius aplinkos pažinimo būdus.
3. Padėti suvokti elementarius priežastinius ryšius tarp kai kurių daiktų, reiškinių, veiksmų.

UGDOMI GEBĖJIMAI	
Nuo 1 m. iki 2 m.	Nuo 2 m. iki 3 m.
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Domėtis artima aplinka; ✓ Pažinti daiktus esančius aplinkoje, paveikslėliuose, savais žodžiais nusakyti jų pavadinimus; ✓ Pažinti gyvūnėlius, mėgdžioti jų kalbą, juos pavadinti; ✓ Skirti ir pavadinti naminius gyvūnus, paukščius; ✓ Parodyti ir pavadinti gėlę, medį, žolę; ✓ Skirti vaisius ir daržoves pagal išorinę sandarą, pavadinimą, skonį; ✓ Suvokti daiktus, jų paskirtį ir savybes (formą, dydį, spalvą); ✓ Grupuoti daiktus, žaislus pagal formą (apvalus – kampuotas); ✓ Grupuoti žaislus, daiktus pagal spalvą (raudona – mėlyna – geltona ir kt.); ✓ Grupuoti daiktus, žaislus pagal dydį (didelis – mažas); ✓ Tapatinti daiktus, dedant į įdubimą, išpjovą tiesiogiai: pridedant, pamatuojant; ✓ Kurti nesudėtingus statinius 2-3 detalių (dėti jas vieną šalia kitos, vieną ant kitos ir kt.); ✓ Atlikti priešingus veiksmus – sudėti ir išimti, sumauti ir numauti ant šerdies tris vienodus žiedus; ✓ Sudėti žaisliukus iš kelių dalių (piramidę, žiedų bokštą ir kt.); ✓ Skirti kai kurių daiktų sudedamąsias dalis (mašinos ratas, kabina ir kt.). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Parodyti ir pavadinti savo kūno dalis; ✓ Vartyti knygeles, paaiškinti sau pačiam, ką mato; ✓ Domėtis artimųjų suaugusiųjų darbu (mama verda, kepa, tėtis remontuoja, važiuoja ir kt.), juos mėgdžioti; ✓ Padėti prižiūrėti kambarinius augalus, gyvūnėlius, jais rūpintis; ✓ Skirti gyvūnėlių, augalų požymius (žolė žema, žalia; medis aukštas, turi daug lapų; paukštis skrenda, nutupia, lesa, čiulba ir kt.); ✓ Skirti ir pavadinti transporto priemones (traukinys, lėktuvas, autobusas ir kt.); ✓ Nusakyti orą (lyja, sninga, šviečia saulė, pučia vėjas); ✓ Nustatyti tam tikrų, dažnai pasikartojančių reiškinių priežastinį ryšį, lyginti (lyja lietus – šlapia, sniegas – šaltas, tamsu – reikia degti šviesą, saulutė šviečia – šilta); ✓ Skirti kai kurias daržoves ir vaisius (morką, pomidorą, agurką, kriaušę, obuolį ir kt.) iš išvaizdos ir skonio, žinoti jų pavadinimus; ✓ Skirti priešingus veiksmus: nusirengti – apsirengti, sėdėti – stovėti, atsegti – užsegti ir kt.; ✓ Rūšiuoti daiktus pagal tam tikrus požymius (spalvą, formą, dydį, paskirtį); ✓ Naudoti daiktus pagal paskirtį.

MENINĖ KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti sąlygas vaikui girdėti, regėti, lytėti ir kitomis jūslėmis patirti įvairių meno kūrybą.
2. Žadinti estetines emocijas įvairiomis meninės raiškos priemonėmis.
3. Skatinti patirtus išpūdžius reikšti judesiais, mimika, spalvomis, kalba, inscenizavimu.

UGDOMI GEBĖJIMAI	
Nuo 1 m. iki 2 m.	Nuo 2 m. iki 3 m.
<p><u>Dailė</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓Piešti taškelius, brūkšnelius; ✓Tapyti rankutėmis, pirščiukais, storais teptukais, daryti stambius potėpius; ✓Minkyti, gnaibyti plastiliną; ✓Saugiai elgtis su priemonėmis, jų neragauti, nesidėti į burną, ausis, nesužeisti kito. <p><u>Muzika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓Emocingai reaguoti į įvairaus pobūdžio muziką; ✓Kartu su suaugusiuoju dainuoti kai kuriuos garsus, skiemenis, trumpus žodžius; ✓Klausytis linksmų, ramių kūrinėlių, lietuvių liaudies dainelių, lopšinių, niūniavimų. <p><u>Vaidyba</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓Trumpam sukaupti dėmesį ir stebėti 2-3 veiksmų inscenizaciją. 	<p><u>Dailė</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓Braižyti spindulius į visas puses, vertikalias ir horizontalias linijas, didelius ir mažus apskritimus, spirales; ✓Piešti nesudėtingos formos daiktus, reiškinius (saulė šviečia, lyja lietus ir pan.); ✓Štampuoti guašo dažais; ✓Dėlioti iš paruoštų įvairių formų figūras, vaizdelius; ✓Orientuotis popieriaus lape (piešti lapo viduryje, išnaudoti visą lapą); ✓Suploti, ištempti, voliوتي, minkyti, pjaustyti, kočioti tarp delnų vaško, molio, plastilino gabalėlių; ✓Iš didelio molio, plastilino gabalo atskirti mažesni, sujungti kelis gabalėlius. <p><u>Muzika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓Dainuoti, išlaikant tikslią nesudėtingų dainelių intonaciją; ✓Mokėti ritmiškai barškinti barškučiais, mušti būgnelį; ✓Atlikti elementarius ritmiškus judesius su muzika; ✓Eiti rateliu susikibus rankomis. <p><u>Vaidyba</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓Pagal žodinį nurodymą atlikti paprasčiausius inscenizavimo veiksmus (zuikis šoka, miega, paukšteliai skraido, lesa ir kt.); ✓Žaidžia įsivaizduojamuosius (vaidybinius) žaidimus.

VAIKO VEIKSENOS UGDANT KOMPETENCIJAS

Bendrauja su aplinkiniais, mėgdžioja, stebi aplinką, stebi ir tyrinėja save veidrodyje, vertina savo elgesį, žiūrinėja nuotraukas, varto knygas, žaidžia įvairius žaidimus, domisi, žaidžia kalbos garsais ir žodžiais, manipuliuoja daiktais (įdeda, išima, užmauna, suveria, perstumia ir pan.), atlieka įvairius veiksmus su daiktais: tyrinėja, lygina, matuoja, grupuoja, rūšiuoja, žaidžia su smėliu ir vandeniu, brauko, brūkšniuoja, keverzoja, teploja, lipdo, piešia, klausosi grožinės literatūros, lietuvių liaudies pasakų, smulkiosios tautosakos (erzinimų, pamėgdžiojimų, žaidinimų ir kt.), klausosi aplinkos garsų, muzikos kūrinėlių, groja barškučiais, būgneliu, dainuoja, imituoja judesiais, vaikšto, bėgioja, šliaužioja, ropoja, laipioja, žaidžia su kamuoliu, dalyvauja šventėse, įvairiuose renginiuose.

5.2. Ikimokyklinis amžius

Ugdymas nuo 3 m. iki 6m.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti sąlygas įgyti bendravimo ir bendradarbiavimo, diskusijų ir problemų sprendimo patirtį, sąveikaujant su bendraamžiais ir suaugusiais lopšelyje-darželyje ir už jo ribų.
2. Padėti įgyti, plėsti ir gilinti supratimą apie šeimą, draugus, kaimynus, bendruomenę bei žmonių darbą ir ryšius joje, padėti pažinti gimtinę, Tėvynę.
3. Ugdyti teigiamą savęs supratimą, skatinant pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais.
4. Padėti vaikui pajusti ir priimti atsakomybę už bendraamžius, artimiausią aplinką, jos kultūrinės vertybes.

VAIKŲ GEBĖJIMAI		
Nuo 3 m. iki 4 m.	Nuo 4 m. iki 5 m.	Nuo 5 m. iki 6 m.
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti savo vardą, pavardę, kiek turi metų, kur gyvena. ✓ Žinoti, jog tą patį vardą gali turėti keli žmonės. ✓ Žinoti savo šeimos sudėtį. ✓ Pasakyti šeimos narių vardus, žinoti, ką jie veikia. ✓ Žinoti savo draugus, pasakyti jų vardus, apibūdinti juos pagal išorę. ✓ Pratintis mandagiai bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais. ✓ Suprasti, kas yra kaimynai. ✓ Suprasti, kad žmonės yra skirtingi (vyrai, moterys, vaikai, skiriasi išvaizda, drabužiais). ✓ Žinoti: -kur žmonės gyvena (įvairūs namai, jų vidus, išorė); 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti, kad šeimos skiriasi savo sudėtimi. ✓ Suprasti, kas šeimas vienija: rūpinimasis, poreikiai, pareigos, pomėgiai. ✓ Suprasti, kaip reikia elgtis kaimynystėje. ✓ Domėtis draugų pomėgiais, interesais, užmegzti draugystės ryšius. ✓ Padėti artimam žmogui, paguosti ar kartu su juo pasidžiaugti. ✓ Ieškoti būdų taikiai išspręsti ginčus. ✓ Žinoti, kad žmonės yra skirtingo amžiaus, profesijų, tautybių. ✓ Suprasti, kad žmonių drabužių stilius priklauso nuo paskirties: darbo, šventiniai, tautiniai rūbai. ✓ Žinoti, kad žmonės gyvena miestuose, miesteliuose, kaimuose. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pasakyti savo vardą, pavardę, kiek metų, žinoti savo lytį. ✓ Žinoti savo namų ir darželio adresą. ✓ Žinoti savo šeimos sudėtį, jos narių vardus, pavardes. ✓ Suvokti, kad šeimos dydis gali keistis. ✓ Žinoti, kad šeimos nariai gali turėti keletą vardų (mama-žmona, tėtis-vyras ir kt.). ✓ Suprasti, kad šeimos skiriasi kalba, tradicijomis, papročiais. ✓ Suprasti bendravimo su vaikais ir suaugusiais ypatybes. ✓ Suvokti, kad reikia gerbti ir užjausti žmones su negale, senyvus žmones. ✓ Žinoti kaimynines tautas – latviai, rusai, lenkai ir kt. ✓ Žinoti, kad žmonės gyvena sodybose, dvaruose ir kt.

<p>-kur ir kaip keliauja (į parduotuves, vieni pas kitus; pėsčiomis, automobiliu).</p> <p>✓ Įvardinti kai kurias vidines savo ir kitų būsenas (laimingas-nelaimingas, džiaugiasi-pyksta ir kt.).</p> <p>✓ Žinoti pagalbos tarnybas: greitoji medicininė pagalba, policija, gaisrinė.</p> <p>✓ Žinoti, kad be suaugusiųjų negalima eiti toliau nuo namų.</p>	<p>✓ Žinoti kambarių, baldų paskirtį.</p> <p>✓ Skirti žmogaus veiklos sritis: dirba, mokosi, sportuoja, atostogauja.</p> <p>✓ Žinoti, kad galima keliauti traukiniais, laivais, lėktuvais.</p> <p>✓ Suprasti, kad žmonių jausmai, elgesys gali skirtis.</p> <p>✓ Žinoti, kaip reikia elgtis su nepažįstamais žmonėmis.</p> <p>✓ Žinoti Kairių miestelio artimiausius kultūros, istorijos ir gamtos paminklus.</p> <p>✓ Domėtis tradicinėmis šventėmis, papročiais.</p> <p>✓ Žinoti ir skirti tautinius simbolius: vėliavą, herbą.</p>	<p>✓ Žinoti, kad seniau žmonės keliavo vežimais, rogėmis, raiti.</p> <p>✓ Pastebi bendraamžių reiškiamas simpatijas, draugiškumą, prierašumą ir atsako tuo pačiu.</p> <p>✓ Mokėti paprašyti pagalbos pasiklydus parduotuvėje, gatvėje ir kt.</p> <p>✓ Žinoti, kur ir kokią pagalbą, paslaugas teikia įvairių profesijų žmonės.</p> <p>✓ Sužinoti apie gimtosios vietovės praeitį, išymius žmones.</p> <p>✓ Sužinoti apie tautos švenčių prasmę.</p> <p>✓ Žinoti ir skirti Kairių miestelio herbą, vėliavą.</p>
---	---	--

VAIKO VEIKSENOS

- ✦ Bendrauja su aplinkiniais.
- ✦ Mėgdžioja.
- ✦ Stebi aplinką.
- ✦ Žaidžia įvairius žaidimus.
- ✦ Varto knygeles, albumus.
- ✦ Žiūrinėja paveikslėlius, nuotraukas, atvirukus.
- ✦ Klausosi pasakojimų, skaitomų literatūros kūrinių.
- ✦ Dalyvauja pokalbiuose.
- ✦ Klausosi muzikos kūrinių.
- ✦ Dalyvauja lopšelio-darželio, Kairių miestelio šventėse, renginiuose.
- ✦ Dalyvauja išvykose, ekskursijose.
- ✦ Susitinka su įvairias žmonėmis, atvykstančiais į lopšelių-darželių.
- ✦ Dalyvauja išvykose, pasivaikščiojimuose po Kairių miestelį.
- ✦ Susitinka su miestelyje žinomais žmonėmis.
- ✦ Dalyvauja išvykose, ekskursijose į Šiaulių miestą.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Skatinti kasdieninį bendravimą bei informacijos perteikimą turtinga, taisyklinga kalba, atspindinčia vaiko būsenas, atvirą reagavimą į situacijas.

2. Sudaryti sąlygas kalbėjimo įgūdžių formavimuisi, kalbinės patirties įgijimui, kalbos jausmo, kalbinės intuicijos atsiradimui ir plėtojimui.

3. Padėti perimti verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones, ugdant vaikų gebėjimus reikšti mintis, jausmus, nuotaikas, pasakoti patirtus įspūdžius, reikšti savo nuomonę.

4. Skatinti vaikų kūrybą, meninę raišką kaip savitą komunikacijos būdą.

VAIKŲ GEBĖJIMAI		
Nuo 3 m. iki 4 m.	Nuo 4 m. iki 5 m.	Nuo 5 m. iki 6 m.
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bendrauti su vaikais (bendraamžiais, jaunesniais, vyresniais) ir suaugusiais žmonėmis. ✓ Pačiam rodyti iniciatyvą bendrauti. ✓ Reikšti savo nuomonę. ✓ Žinoti bendravimo, elgesio taisykles. ✓ Dalytis su kitais turima informacija apie daiktus, reiškinius, jų savybes. ✓ Suvokti piešinių, iliustracijų daiktų atvaizdų, fotonuotraukų, animacinių filmukų prasmę. ✓ Perskaitytą tekstą iliustruoti parenkant paveikslėlius. ✓ Suvokti lietuvių liaudies pasakas, dainas, žaidimus, garsažodžius. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bendrauti su mažai pažįstamais žmonėmis (darželio darbuotojais, kitų vaikų tėveliais). ✓ Mokėti kalbėti telefonu. ✓ Suprasti meno kūrinių komunikacinę prasmę. ✓ Įsiklausyti į bendraamžių nuomonę. ✓ Derinti savo nuomonę su suaugusiojo nuomone. ✓ Naudoti lankstesnes valios reiškimo formas: prašymą, derėjimąsi, raminimą, susitarimą. ✓ Aiškinti, pasakoti kitiems, ką pats žino. ✓ Suprasti demokratines vertybes, dorovines normas. ✓ Suvokti paveikslėlių serijų prasmę. ✓ Sudėti paveikslėlių iš dalių, suvokiant jo prasmę. ✓ Nupiešti iliustracijas perskaitytam tekstui. ✓ Suvokti patarlių, priežodžių, pasakų be galo, greitakalbių prasmes. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bendrauti su nepažįstamais į grupę atėjusiais žmonėmis (lopšelio-darželio svečiais). ✓ Žinoti, kaip naudotis pašto paslaugomis. ✓ Suprasti meno kūrinių prasmę, perteikiamą žodžiu, vaizdu, muzikos garsais, judesiu. ✓ Siekti vieningos nuomonės su bendraamžiais. ✓ Vertinti kito elgesį, veiksmus ne iš jų pasekmių, o iš žmogaus ketinimų. ✓ Suprasti kito vaiko emocines nuostatas, reikšti savąsias, jas derinti. ✓ Suprasti tradicinės kultūros vertybes. ✓ Diskutuoti įvairiais klausimais. ✓ Suvokti humoristinių paveikslėlių, karikatūrų ir kt., paveikslėlių prasmę. ✓ Suvokti meninių filmų prasmę. ✓ Kurti tekstus iliustracijos pagrindu. ✓ Suvokti mįslių, erzinimų, liaudiškų palinkėjimų, humoristinių eilėraščių, dainelių prasmes. ✓ Jausti ryškiausius tarmės ir bendrinės kalbos skirtumus. ✓ Jausti rašytinės ir sakytinės kalbos stiliaus skirtingumą

<p>✓Suprasti nuolat girdimų atskirų žodžių, sakinių, garsų junginių prasmes.</p> <p>✓Reaguoti į kalbos intonacijų įvairumą, kalbos tempą (greitas – lėtas, greitakalbės).</p> <p>✓Įsiklausyti ir išgirsti atskirus aplinkos ir kalbos garsus.</p> <p>✓Atliepti pasakojimus, skaitymą, deklamavimą, pokalbius:</p> <ul style="list-style-type: none"> - šypsena, - dėmesingu žvilgsniu, - gestais, - kalbėjimu. <p>✓Komentuoti, ką padaręs, ką nupiešęs, ką žaidęs ir kt..</p> <p>✓Kalbėti kitam: klausinėti, užkalbinti, prašyti, pašaukti.</p> <p>✓Kalbėtis su kitu vaiku dialogu.</p> <p>✓Paprastais žodžiais ir jų dariniais įvardinti kasdien matomus daiktus, žmones, gamtos reiškinius, gyvūnus, augalus.</p> <p>✓Įvardinti savo paties nuolat atliekamus ir aplinkoje matomus veiksmus.</p> <p>✓Įvardinti nuolat tyrinėjamų ir paties suvokiamų daiktų savybes.</p> <p>✓Dalyvauti pokalbiuose, ką vaikas veikia dabar.</p> <p>✓Pasakoti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - apie šiuo metu suvokiamus žaislus, žaidimus, žmones, 	<p>✓Suprasti sudėtingesnių ar rečiau vartojamų žodžių, sakinių prasmes.</p> <p>✓Suvokti tekstų turinį.</p> <p>✓Suvokti abstraktesnes žodžių reikšmes ir prasmes.</p> <p>✓Reaguoti į kalbos garsumą (garsiai – tyliai, šaukti – šnabždėti ir kt.).</p> <p>✓Skirti kalbos garsą nuo kitų kalbos garsų.</p> <p>✓Išgirsti skiemenyje pirmą ir paskutinį garsą.</p> <p>✓Skaityto kūrinėlio turinį pavaizduoti pantomima, inscenizuoti, piešti jo tema.</p> <p>✓Kalbėti, ką veikia dabar.</p> <p>✓Kalbėtis su keliais vaikais iš karto.</p> <p>✓Įvardinti dažnai matomus daiktus, žmones, gamtos reiškinius, gyvūnus ir augalus bei lengvai suvokiamas jų dalis.</p> <p>✓Įvardinti dažnai savo paties atliekamus veiksmus.</p> <p>✓Įvardinti santykius tarp žmonių.</p> <p>✓Įvardinti dažnai tyrinėjamų ir suvokiamų daiktų savybes.</p> <p>✓Dalyvauti pokalbiuose:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ką vaikas veikė, - apie vaiko išgyvenimus. <p>✓Pasakoti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - apie netolimoje praeityje suvoktus žaislus, žaidimus, 	<p>(samprotavimas, ginčas, komentavimas, pranešimas, instrukcijos).</p> <p>✓Suvokti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - perkeltinę žodžių prasmę, - dviprasmybes, - absurdus, - humorą, - fantazijas. <p>✓Reaguoti į kalbėjimo toną (malonus, draugiškas, atšiaurus, meilikaujantis ir kt.).</p> <p>✓Išgirsti pirmą ir paskutinį bei žodžio viduryje esančius garsus.</p> <p>✓Balso toną, tembrą ir kt. pritaikyti klausančiajam.</p> <p>✓Kalbėti, ką nors pranešti, papasakoti visai grupei.</p> <p>✓Įvardinti retkarčiais matomus daiktus, žmones, gamtos reiškinius, gyvūnus ir augalus, jų smulkias, sunkiau pastebimas dalis, detales.</p> <p>✓Įvardinti savo paties atliekamus ir aplinkoje matomus veiksmus.</p> <p>✓Įvardinti santykius tarp žmonių ir kitų gyvų daiktų.</p> <p>✓Nusakyti būsenas.</p> <p>✓Tiksliai pavadinti tyrinėjamų ir betarpiškai suvokiamų daiktų savybes.</p> <p>✓Dalyvauti pokalbiuose:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ką vaikas norėtų veikti, - apie laikraščių, knygų, žurnalų iliustracijas, fotoalbumų nuotraukas, afišas ir kt., - apie simbolius gatvėse, parduotuvėse ir kt. <p>✓Pasakoti apie žaidimus: aiškinti konflikto esmę.</p> <p>✓Nusakyti žaidimų taisykles.</p> <p>✓Išsakyti patarimus draugams.</p> <p>✓Pasakoti dienos naujienas.</p>
--	---	--

<p>gamtos reiškinius, gyvūnus ir augalus, - apie savo šios dienos išgyvenimus.</p> <p>✓Mokėti dainelių, žaidimų, garsų pamėgdžiojimų, pasakų apie gyvulius, buitinių pasakų.</p> <p>✓Mokėti trumpų eilėraščių.</p> <p>✓Atpasakoti pasakėles, apsakymus, savo kalbą palydėti gestais, mimika.</p> <p>✓Suprasti elementarių simbolių reikšmes grupėje (miegamasis, tualetas, rūbinė; asmeniniai ženklukai).</p> <p>✓Vartoti daiktavardžių mažybines, malonines formas.</p>	<p>žmones, gamtos reiškinius, gyvūnus ir augalus, - apie savo ir kitų veiklą, išgyvenimus, - apie tautos gyvenimo reiškinius.</p> <p>✓Pasakoti pagal paveikslą. ✓Atpasakoti filmus.</p> <p>✓Mokėti dainelių, žaidimų, garsų pamėgdžiojimų, pasakų apie gyvulius, buitinių, stebuklinių pasakų, minklių, priežodžių, patarlių. ✓Naudoti šnekamojoje kalboje dainuojamosios ir sakytinės tautosakos kalbinę raišką.</p> <p>✓Atpasakoti apsakymėlius, sekti girdėtas ir savo sukurtas pasakas, palydint gestais, mimika.</p> <p>✓Inscenizuoti trumpas grožinės literatūros kūrinėlių ištraukas. ✓Aiškiai ir taisyklingai tarti gimtosios kalbos garsus. ✓Skirti daiktus, pažymėtus savo vardo pirmąja raide. ✓Žaidimuose naudotis aikštelių, patalpų planais, schemomis. ✓Žinoti savo vardo, tėtės, mamos vardų pirmąsias raides.</p> <p>✓Taisyklingai tarti trumpuosius ir ilguosius balsius. ✓Vartoti išvestines daiktavardžių formas. ✓Taisyklingai vartoti linksnius, prielinksnius, kreipinius. ✓Taisyklingai vartoti spalvų pavadinimus.</p>	<p>✓Pasakoti pagal paveikslėlių seriją. ✓Komentuoti įvairius tautodailės ir kitokius meno kūrinius. ✓Mokėti dainelių, žaidimų, garsų pamėgdžiojimų, pasakų padavimų, sakmių, raudų, pasakų be galo, mišlių, erzinimų. ✓Vartoti pokalbiuose girdėtų grožinių kūrinių kalbinę raišką. ✓Mokėti tradicinių bei modernių eilėraščių. ✓Atpasakoti, sekti liaudies ir literatūrinės pasakas, praeities ir šiuolaikinius apsakymus, padavimus, sekti savo kūrybos pasakas, pasakoti istorijas, palydint pantomima. ✓Inscenizuoti grožinės literatūros kūrinius.</p> <p>✓Pažinti simbolius gatvėse, parduotuvėse, stotyse. ✓Skirti daiktus, pažymėtus kortele su užrašytu vaiko vardu. ✓Suvokti gyvenamųjų patalpų, gatvės planus, žemėlapi. ✓Kopijuoti spausdintomis didžiosiomis raidėmis parašytą savo vardą. ✓Tarti asimiliuotus priebalsius.</p> <p>✓Taisyklingai vartoti pavardes, vietovardžius.</p> <p>✓Taisyklingai vartoti daiktavardžių vienskaitą ir daugiskaitą.</p>
--	---	--

<p>✓ Kalboje vartoti daiktavardžius, būdvardžius, veiksmažodžius, prielinksnius, sinonimus, antonimus, liepiamąją nuosaką.</p> <p>✓ Taisyklingai vartoti vaikų vardus.</p>	<p>✓ Kalboje vartoti įvardžius, skaitvardžius, būdvardžių laipsnius, būsenas nusakančius veiksmažodžius, jaustukus, išiktukus, tariamąją nuosaką.</p> <p>✓ Taisyklingai vartoti suaugusiųjų vardus.</p>	<p>✓ Kalboje vartoti dalyvius, frazeologizmus, įvardžiuotinius būdvardžius, pusedalyvius, padalyvius, geidžiamąją nuosaką.</p>
--	---	--

VAIKO VEIKSENOS

- ✦ Klausosi pokalbių, pasakojimų, sekimo, deklamavimo, skaitymo.
- ✦ Klausosi tarmiškų pokalbių, dainavimo, sekimo, deklamavimo.
- ✦ Klausosi lietuvių liaudies pasakų, dainų, žaidimų, garsažodžių, patarlių, priežodžių, minklių, mįslių.
- ✦ Klausosi įrašų, plokštelių, radijo.
- ✦ Klausosi įrašų su draugų balsais, savo kalbos įrašų, televizoriaus.
- ✦ Kalba telefonu.
- ✦ Žaidžia „žodžių žaidimus“.
- ✦ Laisvai fantazuoja – kuria žodžius, tekstus.
- ✦ Kuria pasakas, istorijas, ritminius dveilius, ketureilius, galvoja pabaigą, pradžią istorijai.
- ✦ Deklamuoja eilėraštkus.
- ✦ Mena mįsles, minkles.
- ✦ Galvoja pavadinimus knygelėms.
- ✦ Galvoja pavadinimus knygelių iliustracijoms.
- ✦ Manipuliuoja įvairios medžiagos raidėmis.
- ✦ Dėlioja paveikslėlius su užrašytomis raidėmis.
- ✦ Varto knygeles, laikraščius, žurnalus.
- ✦ Kuria, iliustruoja sveikinimus, kvietimus, knygeles.
- ✦ „Skaito“ knygelių paveikslėlius.
- ✦ „Rašo“ ir „skaito“ piešinių ar grafinių ženklų laiškus.
- ✦ „Skaito“ knygeles draugui.
- ✦ Kopijuoja, tyrinėja.
- ✦ Klausinėja suaugusiųjų apie daiktus, reiškinius, jų savybes.
- ✦ Diskutuoja, sprendžia problemas.
- ✦ Dalijasi išpūdžiais, išgyvenimais, pasiekimais.
- ✦ Renka informaciją.
- ✦ Kalbą išreiškia meninėmis raiškos priemonėmis.
- ✦ Dalyvauja rytmečiuose, popietėse, įvairiuose renginiuose.
- ✦ Susitinka su miestelio bibliotekos darbuotojais.

SVEIKATOS UGDYMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Padėti vaikams ugdyti atsakomybę už savo ir kitų sveikatą, formuoti nuostatas sveikai gyventi, įtvirtinti sveikos gyvensenos įgūdžius, teikti būtinas žinias apie sveikatos saugojimą ir stiprinimą.
2. Sudaryti sąlygas įgyti įvairios fizinės veiklos patirties, įvaldyti judėjimo įgūdžius, lavinant fizinės kūno galias, tyrinėjant funkcines kūno galimybes.
3. Formuoti higienos ir kultūros įgūdžius, skatinant vaiko savarankiškumą.
4. Didinti vaiko pasitikėjimą savo galimybėmis ir savimi.
5. Formuoti taisyklingo maitinimosi įgūdžius ir įpročius, suteikiant žinių apie mitybos poveikį žmogaus sveikatai.

VAIKŲ GEBĖJIMAI		
Nuo 3 m. iki 4 m.	Nuo 4 m. iki 5 m.	Nuo 5 m. iki 6 m.
<i>Kūno kultūra</i>		
<i>Judesio ir savo kūno galimybių pajautimas</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Judėti skirtingu tempu: <ul style="list-style-type: none"> - greitai – lėtai. ✓ Jausti, kad kūnas juda naudodamas skirtingą jėgą: <ul style="list-style-type: none"> - daug jėgos – mažai jėgos, - stipriai – silpnai, lengvai. ✓ Jausti, kad kūnas gali judėti įvairiomis kryptimis: <ul style="list-style-type: none"> - tiesiai – į šalis. ✓ Judesiu išreikšti pojūčius. ✓ Veikti kūno „ritminiais instrumentais“: trepsėti kojomis, plekšnoti per šlaunis, į kaktą, į galvą, ploti delnais, švokšti, linksėti galva. ✓ Mimika, gestu, viso kūno plastika išreikšti, pavaizduoti žaidimų, erzinimų ir kitus veiksmus. ✓ Judesiu vaizduoti transporto priemonių judėjimą, buities darbus. 	<ul style="list-style-type: none"> - vidutiniškai. - iš visų jėgų – nepilna jėga. - pirmyn – atgal, aukštyn – žemyn, į dešinę, į kairę. ✓ Judesiu išreikšti veiksmus, patyrimus. ✓ Veikti kūno „ritminiais instrumentais“: mirksėti, niūniuoti, gausti. ✓ Mimika, gestu, viso kūno plastika išreikšti, pavaizduoti žaidimų, erzinimų ir kitų veiksmų nuotaikas. ✓ Judesiu vaizduoti mechanizmų judėjimą, gamtos reiškinius, įvairius darbo veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> - staigiai – laipsniškai. - judėti tiesiai, vingiuotu keliu, ratu, zigzagu. ✓ Judesiu išreikšti mintis, idėjas. ✓ Veikti kūno „ritminiais instrumentais“: spragsėti pirštais, spragsėti liežuviu, švilpti. ✓ Mimika, gestu, viso kūno plastika išreikšti, pavaizduoti literatūros kūrinių veikėjų charakterius. ✓ Vaizduoti visą judėjimo vyksmą (pradžią, eigą, pabaigą), gyvybės tarpsnius, būvius, darbo veiksmus, jų eigą.
<i>Bendrieji pratimai</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sulenkti ir ištiesti ranką. ✓ Pakelti rankas pirmyn, į šalis, aukštyn. ✓ Moti rankomis atgal, kryžiuoti ties krūtine ir ištiesti į šalis. ✓ Priglausti delnus prie pečių, ištiesti rankas pirmyn, aukštyn, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kelti rankas pirmyn, aukštyn, moti už nugaros, prieš krūtine, kryžiuoti ties krūtine. ✓ Sulenktomis per alkūnes rankomis sukti ratus. ✓ Atlikti elementarius rankų judesius be reikmenų ir su nedideliais daiktais iš įvairių 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kelti rankas pirmyn, aukštyn, į šalis, nuleisti prie pečių, už galvos. ✓ Mosuoti rankomis pirmyn, atgal, lenkti ir tiesti, sukti ratu. ✓ Keliant rankas kartu pasistiebtį ant pirštų, pasisukti į dešinę ir į kairę.

<p>suploti.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓Atlikti elementarius rankomis judesius su mažais daiktais. ✓Lenktis pirmyn, dešinėn, kairėn. ✓Sėdint ant grindų arba ant gimnastikos suolelio pritraukti kojas prie savęs, ištiesti. ✓Gulint ant nugaros apsiversti ant pilvo. ✓Sėdint atsigulti ir vėl atsistoti. ✓Pasistiebt, paeiliui kelti aukštyn dešinę ir kairę koją. ✓Pritūpti ir atsistoti laikantis už prietaisų. ✓Pritūpti, padėti ir paimti daiktą. ✓Sėdint ant grindų sulenkti ir ištiesti kojas. ✓Gulint ant nugaros sulenkti ir ištiesti kojas, pakelti ir nuleisti. 	<p>pradinių padėčių.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓Pasisukti dešinėn, kairėn, lenktis pirmyn iš įvairių pradinių padėčių. ✓Stovint pasilenkti, padėti įvairius daiktus ant grindų ir paimti. ✓Gulint kelti paeiliui vieną ir kitą koją aukštyn. ✓Gulint ant pilvo pakelti abi kojas arba galvą aukštyn ir ištiesti rankas į šalis. ✓Pasistiebt ant pirštų, pastovėti ir nusileisti ant visos pėdos. ✓Pritūpti, laikantis už įvairių prietaisų ir nesilaikant, keletą kartų iš eilės. ✓Gulint ant nugaros sulenkti ir ištiesti kojas, pakelti ir nuleisti. ✓Eiti vietoje aukštai keliant kelius. ✓Eiti šonu pristatomuoju žingsniu (lanku, lazda). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Atlikti pratimus be reikmenų ir su reikmenimis iš įvairių pradinių padėčių. ✓Stovint rankomis pasiekti kojų pirštus, padėti ir paimti daiktus nelenkiant kelių. ✓Sėdint ir gulint kelti ir nuleisti ištiestas kojas, abi ir paeiliui sukryžiuoti arba atlikti kitus judesius. ✓Lenktis pirmyn, kairėn, dešinėn, laikant lazda už nugaros, po pažastimis. ✓Sėdint atsiremęs rankomis už nugaros pakelti ir nuleisti ištiestas kojas, perkelti abi iš karto per lazda. ✓Gulint ant pilvo pakelti galvą ir pečius, moti rankomis atgal, išsilenkti. ✓Statyti paeiliui dešinę ir kairę kojas, ištiestais pirštais pirmyn, į šalis. ✓Kelti sulenktas kojas suplojant delnais po pakinkliu. ✓Pritūpti nesiremiant į atramą keletą kartų iš eilės. ✓Pritūpti rankomis pirmyn, į šalis. ✓Eiti gulinė ant žemės virve, lazda į kairę ir į dešinę pristatomuoju žingsniu. ✓Gulint ant nugaros sulenkti, pakelti ir kryžiuoti kojas.
<i>Ėjimas ir bėgimas</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓Eiti ir bėgti tiesia linija, vorele vienas paskui kitą. ✓Išnaudoti visą salės plotą, nesusigrūsti. ✓Eiti ir bėgti poromis, ratu, keičiant judėjimo tempą (lėtai, greitai) ir kryptį. Eiti ant pirštų galų, kulnų, aukštai keliant kelius. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Einant ir bėgant išlaikyti atstumą, išsisklaidžius rasti savo vietą. ✓Eiti ir bėgti ant pirštų, aukštai keliant kelius. ✓Reaguoti į garsinius ir regimuosius signalus, po signalo keisti judėjimo tempą ir kryptį, gaudyti ir išsisukinėti nuo gaudančiojo. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Eiti ir bėgti keičiant tempą, darant posūkius, išsisklaidyti ir vėl susirikiuoti, pabėgti nuo gaudančiojo, pavyti bėgantįjį. ✓Bėgti lenktyniaujant gyvatėle, keičiant tempą. ✓Bėgti mojančiomis kojomis pirmyn, atgal.
<i>Pusiausvyra</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓Vaikščioti siauru takeliu, (25-35 cm) ant grindų, išlaikant pusiausvyrą. ✓Peržengti per padėtas kliūtis. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Eiti tarp dviejų nubrėžtų linijų (20-25 cm). ✓Eiti nuožulnia plokštuma. ✓Einant peržengti per padėtas 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Peržengti per kliūtis (3-5 iš eilės). ✓Eiti virve pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu.

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Eiti gimnastikos suoleliu. ✓ Peržengti virvę, kabančią 15-25 cm aukštyje. 	<p>ant gimnastikos suolelio neaukštas kliūtis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Eiti gimnastikos suoleliu pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, pernešant daiktus, su posūkais. ✓ Pastovėti ant vienos kojos, kitą ištiesti pirmyn, į šalį, atgal. ✓ Eiti virve, gimnastikos suoleliu su smėlio maišeliu ant galvos. ✓ Užsimerkus pastovėti ant vienos kojos. ✓ Eiti gimnastikos suoleliu ir prasilenkti su draugu. ✓ Eiti ir bėgti suoleliu, nuožulnia plokštuma.
<p><i>Laipiojimas</i></p>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pralįsti pro virvutę. ✓ Ropoti keturpėsčia (keliais ir delnais), pralendant pro kliūtį. ✓ Ropoti gimnastikos suoleliu. ✓ Laiptoti nuožulniomis kopėčiomis (piramidėmis) aukštyn ir žemyn pristatomuoju žingsniu. ✓ Laiptoti gimnastikos sienoje aukštyn ir žemyn pristatomuoju žingsniu. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pralįsti pro virvutę, lanką priekiu ir šonu, neliečiant rankomis grindų. ✓ Ropoti gimnastikos suoleliu, nuožulnia plokštuma. ✓ Šliaužti per suolelį pilvu prisitraukiant rankomis. ✓ Laiptoti gimnastikos sienoje pristatomuoju ir pakaitiniu žingsniu. ✓ Laiptoti įvairiais prietaisais pakaitiniu žingsniu. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pralįsti pro kelias įvairaus aukščio kliūtis. ✓ Prašliaužti pro kliūtį ropom (alkūnėmis ir keliais). ✓ Šliaužti suoleliu pilvu, prisitraukiant rankomis. ✓ Kyboti veidu ir nugara į sienelę. ✓ Užlipti gimnastikos sienoje, pereiti į kitą tarpą ir nulipti žemyn. ✓ Perlipti per įvairias kliūtis. ✓ Laiptoti kopėtėlėmis, keičiant tempą.
<p><i>Mėtymai</i></p>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ridenti kamuolį pirmyn. ✓ Mesti kamuolį į priekį nuo krūtinės ir už galvos. ✓ Mesti kamuolį abiem rankom vienas kitam iš nedidelio atstumo. ✓ Ridenti kamuolį vienas kitam. ✓ Mesti mažus kamuoliukus į horizontalų taikinį savo akių aukštyje. ✓ Mesti didelį kamuolį į horizontalų taikinį, padėtą ant žemės. ✓ Ridenti kamuolį pro vartus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ridenti kamuolį vienas kitam ir pro vartus. ✓ Mesti didelį kamuolį žemyn ir sugauti. ✓ Mesti kamuolį aukštyn ir sugauti plaštakomis. ✓ Mesti kamuolį vienas kitam abiem rankom iš apačios ir sugauti. ✓ Įmesti kamuolį į krepšį. ✓ Ridenti kamuolį į vartus, taikyti į daiktus. ✓ Mesti smėlio maišelį į horizontalų taikinį. ✓ Mėtyti kamuolį vienas kitam ir gaudyti. ✓ Mesti į toli dešine ir kaire ranka smėlio maišelį, kamuoliuką. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mesti kamuolį vienas kitam ir sugauti. ✓ Mėtyti kamuolį į žemę, į viršų ir sugauti keletą kartų iš eilės. ✓ Atmušti atšokusį kamuolį nuo žemės dešine ir kaire ranka kelis kartus iš eilės. ✓ Mesti smėlio maišelį, kamuoliukus į horizontalų ir vertikalų taikinį dešine ir kaire ranka. ✓ Permesti kamuolį per tinklą vienas kitam ir jį sugauti.

<i>Šuoliai</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Šokinėti vietoje ant pirštų, atsispiriant abiem kojom. ✓ Pasistiebti ant pirštų galų, nusileisti ant visos pėdos pritūpiant. ✓ Peršokti per nedidelę kliūtį. ✓ Šokinėti abiem kojom judant pirmyn. ✓ Pašokti aukštyn, siekiant ranka daikto. ✓ Nušokti nuo nedidelio paaukštinimo. ✓ Peršokti per dvi linijas (20-30 cm). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Šokinėti vietoje abiem kojom, po signalo pritūpti ar atlikti kitą užduotį. ✓ Pašokti, ranka siekiant daikto. ✓ Šokti į tolį iš vietos (30-40 cm). ✓ Šokti į gilumą nuo paaukštinimo. ✓ Šokti į aukštį iš vietos, peršokant neaukštą kliūtį (5-10 cm). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Šokinėti abiem kojom, viena ir nuo kojos ant kojos vietoje ir judant į priekį. ✓ Šokti į tolį iš vietos. ✓ Šokinėti pirmyn, suspaudus daiktą tarp kelių. ✓ Šokinėti per nejudančią ir sukamą virvutę. ✓ Šokti į aukštį ir tolį įsibėgėjus. ✓ Šokti į gilumą nuo gimnastikos suoloelio.
<i>Rikiavimasis</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rikiuotis voron, ratu, eilėm ar poromis, nedidelėmis grupelėmis. ✓ Rasti savo vietą eilėje, voroje. ✓ Susikibus rankomis išretėti kairėn, dešinėn. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rikiuotis po vieną. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rikiuotis ar persirikiuoti į dvi-tris voras, ratus, eiles.
<i>Kūno higiena ir apsauga</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti, kad reikia rūpintis kūno švara. ✓ Mokėti naudotis higienos reikmenimis: muilu, rankšluosčiu, dantų šepetuku ir pasta, šukomis, nosinaite, servetėle. ✓ Žinoti, kad rankas reikia plautis pasinaudojus tualetu, prieš valgį, susitepus. ✓ Pasinaudoti tualetu, tualetiniu popieriumi, nuleisti vandenį. ✓ Žinoti, kad nagai turi būti trumpai nukirpti, jų negalima kramtyti. ✓ Žinoti, kodėl reikia trinkti galvą, šukuoti ir kirpti plaukus. ✓ Žinoti, kad rega gali pablogėti, todėl jos aštrumas turi būti tikrinamas. ✓ Žinoti, kad negalima žaisti su aštriais daiktais: žirkklėmis, rašikliu, peiliu, adata, šakute. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti, kad rankšluostis, dantų šepetėlis, kempinė, šukos, nosinaitė yra asmens higienos reikmenys, kuriais turi naudotis tik vienas žmogus. ✓ Savarankiškai plautis rankas, sausai jas nusišluostyti. ✓ Mokėti elgtis tualete. ✓ Mokėti susišukuoti. ✓ Saugoti akis: saikingai ir taisyklingai žiūrėti televizorių. ✓ Suprasti, kodėl reikalingi akiniai. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti, kodėl reikia rūpintis kūno švara. ✓ Mokėti savarankiškai naudotis asmens higienos priemonėmis. ✓ Žinoti ir mokėti, kaip elgtis vonioje, duše. ✓ Savarankiškai plautis kojas. ✓ Savarankiškai susišukuoti. ✓ Pasikeisti suteptus, šlapius rūbus, avalynę. ✓ Suprasti, kad akinius reikia nešioti taip, kaip nurodė gydytojas. ✓ Žinoti, kodėl reikalingi akių pratimai. Mokėti kelis pratimus ir savarankiškai juos atlikti.

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti, kaip taisyklingai sėdėti. ✓ Žinoti, kodėl reikia prižiūrėti dantis. ✓ Padedant suaugusiajam taisyklingai valyti dantis šepetėliu ir pasta. ✓ Mokėti gerai išskalauti burną. ✓ Žinoti apie dantims kenksmingą maistą. ✓ Žinoti, kad kieti, nevalgomi, aštrūs daiktai gali sužeisti burnos gleivinę, dantis. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stengtis taisyklingai sėdėti. ✓ Mokėti taisyklingai valyti dantis. ✓ Žinoti apie sveiką ir kenksmingą dantims maistą. ✓ Žinoti apie ėduonį ir kaip jo išvengti. ✓ Žinoti apie pieninius ir juos pakeisiančius nuolatinius dantis. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sąmoningai suvokti, kad reikia saugoti akis. ✓ Mokėti taisyklingai sėdėti. ✓ Savarankiškai valyti dantis. ✓ Savarankiškai skalauti burną pavalgius. ✓ Nekišti į burną, nekramtyti kietų nevalgomų daiktų.
<p><i>Maistas ir mityba</i></p>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti, kad maisto produktus perkame parduotuvėse arba užsiauginame patys. ✓ Valgant neužsiiminėti pašaliniais darbais. ✓ Valgant gerai sukramtyti maistą. ✓ Valgyti tvarkingai, teisingai naudotis stalo įrankiais. ✓ Naudotis servetėle pavalgius. ✓ Pavalgius pristumti kėdute. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti, kad kai kurios maisto produktus galime valgyti žalius, kitus reikia specialiai paruošti. ✓ Susipažinti su penkiomis pagrindinėmis maisto produktų grupėmis. ✓ Susipažinti su racionalios mitybos pagrindais. ✓ Skirti sveiką ir visavertį maistą nuo nebūtino ir menkaverčio. ✓ Suprasti, kad daržoves valgyti naudingiau nei saldumynus. ✓ Mokėti naudotis stalo įrankiais (peiliu, šakute), servetėle. ✓ Mokėti padengti stalą, surinkti indus nuo stalo, nušluostyti stalą. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Skirti augalinį ir gyvulinį maistą. ✓ Žinoti apie įvairius maisto ruošimo būdus. ✓ Žinoti apie pagrindines maisto medžiagas: angliavandenius, baltymus, riebalus, vitaminus, mineralines medžiagas. ✓ Suvokti, jog maistas reikalingas, kad augtume, judėtume, būtume sveiki ir žvalūs. ✓ Žinoti apie maisto laikymo sąlygas. ✓ Domėtis liaudiškais ir švenčių patiekalais, maisto ruošimo ir valgymo tradicijomis. ✓ Taisyklingai naudotis stalo įrankiais.
<p><i>Darbo ir poilsio ritmas</i></p>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti, kad pavargus reikia pailsėti, pamiegoti. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mokėti nupasakoti savo dienos eigą. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suprasti darbo ir poilsio kaitos būtinumą. ✓ Suprasti, kad miegas –

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ryte mankštintis kartu su suaugusiais. 	<p>smegenų poilsis. Stengtis pačiam anksčiau gultis ir keltis, pailsėti dieną.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Bandyti savarankiškai mankštintis.
<i>Grūdinimasis ir aplinka</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti, jog šilti, stori, neperšlampami drabužiai dėvimi žiemą, vėjuotą ir lietingą dieną; lengvi – vasarą, kad kūnas neperkaistų. ✓ Pastebėti netvarką, susitvarkyti žaislus, knygas, rūbus, juos saugoti. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suvokti, kad grūdinimasis apsaugo nuo ligų, stiprina sveikatą, gerina nuotaiką. ✓ Suprasti, kad apavas ir drabužiai priklauso nuo oro ir metų laiko. ✓ Padėti tvarkytis namuose, dirbti sode, darže, tvarkyti aplinką. Nuvalyti dulkes, laistyti gėles. ✓ Suprasti švaraus maisto, vandens, oro reikšmę sveikatai. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suprasti grūdinimosi svarbą. ✓ Žinoti, kad reikia pasikeisti aprangą, kai suprakaituoja ar sušąla. ✓ Žinoti, kad reikia saugotis žalingo saulės spindulių poveikio. ✓ Žinoti, kad daugelį ligų sukelia mikroorganizmai, kurių ypač daug yra dulkėse, nešvarioje aplinkoje. ✓ Žinoti, kad žalieji augalai grynina orą.
<i>Savisauga ir ligų profilaktika</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mokėti elgtis gatvėje. Einant per gatvę duoti saugusiam ranką, neišdykauti. ✓ Žinoti apie degtukų, žiebtuvėlių, įvairių elektros prietaisų, peilių ir kitų aštrių daiktų naudą ir grėsmę. ✓ Žinoti, kas ir kodėl skiria vaistus, kaip juos reikia gerti. ✓ Prisidengti burną čiaudint ir kosint. ✓ Žinoti, kad buitinės cheminės medžiagos gali būti nuodingos. ✓ Žinoti, kad rūkymas, alkoholis, kenkia suaugusiųjų ir ypač vaikų sveikatai. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mokėti elgtis gatvėje, pereiti šviesoforu reguliuojamą sankryžą. ✓ Žinoti, kad galima apsinuodyti smalkėmis, dujomis. ✓ Žinoti, kaip elgtis su dujomis, lygintuvu, televizoriumi. ✓ Žinoti, kad žaisti galima tik saugiose, žaidimams tinkančiose vietose. ✓ Žinoti apie pirmosios pagalbos vaistinėlę. ✓ Žinoti, kad negalima imti ir ragauti jokių vaistų. ✓ Naudotis nosinaite, vienkartinėmis servetėlėmis sloguojant. ✓ Žinoti, kaip elgtis su buitinėmis cheminėmis medžiagomis. ✓ Suprasti, kodėl rūkymas, alkoholis, kenkia žmonių sveikatai. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti pagrindinių kelio ženklų reikšmes. ✓ Mokėti pereiti per nereguliuojamą perėją. ✓ Žinoti kaip naudotis adatomis, virbalais, kitais aštriais daiktais. ✓ Žinoti, kaip elgtis nusideginus, įgėlus vabzdžiui. ✓ Suprasti, kad reikia stengtis neužkrėsti kitų, mokėti elgtis sloguojant, kosėjant. ✓ Suvokti netinkamai naudojamų buitinių cheminių priemonių pasekmes. ✓ Turėti neigiamą nuostatą į alkoholio, tabako vartojimą.

VAIKO VEIKSENOS

- ✦ Žaidžia įvairius judriuosius, sportinius, kūrybinius žaidimus.
- ✦ Mėgdžioja, improvizuoja, imituoja.
- ✦ Vaikšto, bėgioja, lenktyniauja, dalyvauja estafetėse
- ✦ Šokinėja.
- ✦ Laipioja įvairiais įrengimais, užlipa, nulipa.
- ✦ Šliaužioja, ropoja.
- ✦ Mėto, ridena, taiko į taikinį.
- ✦ Stovi (juda) sumažintame atramos plote, ant judančios atramos.
- ✦ Veikia su sportiniu inventoriumi.
- ✦ Atlieka įvairius kūno judesius.
- ✦ Dalyvauja sveikatingumo dienose.
- ✦ Dalyvauja sportinėse pramogose, šventėse.
- ✦ Dalyvauja išvykose.
- ✦ Dalyvauja grūdinimosi procedūrose.
- ✦ Tyrinėja.
- ✦ Domisi savo kūnu.
- ✦ Dalyvauja pokalbiuose apie saugią ir sveiką gyvenseną.
- ✦ Žiūri, analizuoja knygelių iliustracijas, paveikslus, plakatus.
- ✦ Stebi, aptaria, analizuoja.
- ✦ Laikosi darželio, grupės dienos ritmo, ritualų.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Plėsti vaiko patyrimą sudarant sąlygas laipsniškai pažinti įvairius procesus, pavienius faktus atkreipiant dėmesį į priežastinius ryšius, reiškinių grupes.
2. Taikant įvairius pasaulio pažinimo būdus padėti vaikams įgyti supratimą apie žmones, gamtinę ir kultūrinę aplinką, gimtinę, Tėvynę.
3. Ugdyti loginį, kritinį mąstymą, skatinti savitai veikti, remiantis individualia pajauta, pastebėti naujus ryšius, formas.
4. Skatinti susigyvenimo, harmonijos su gamta jausmo atsiradimą, pagarbos gyvybei ir atsakomybės už šalia esančių gyvūnų ir augalų gyvybės išsaugojimą formavimąsi.

VAIKŲ GEBĖJIMAI		
Nuo 3 m. iki 4 m.	Nuo 4 m. iki 5 m.	Nuo 5 m. iki 6 m.
<i>Savęs suvokimas ir vertinimas. Kas aš?</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Priimti save tokį, koks esi. ✓ Pajusti, jog galiu būti savarankiškas. ✓ Pažinti savo kūną kaip susidedantį iš atskirų dalių. ✓ Valdyti savo kūną judesiu (kūnas juda erdvėje: pirmyn, atgal, lėtai, greitai ir kt.). ✓ Įvardinti kai kurias vidines savo būsenas. ✓ Suvokti, kad gali galvoti (geros ir blogos mintys). ✓ Suprasti, kad asmeninis elgesys gali būti tinkamas ir netinkamas. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suvokti teigiamas ir neigiamas savo savybes, bruožus. ✓ Veikti savarankiškai ir bendradarbiauti su kitais. ✓ Suvokti, kad kūno judesiai reikalingi smulkiems darbams atlikti (piešti, konstruoti, gaminti valgį ir kt.). ✓ Suvokti, jog gali jausti ir valdyti savo jausmus bei reikšti kitiems priimtinais būdais. ✓ Suvokti, kad mintimis, nuomonėmis galima keistis, diskutuoti. ✓ Elgtis laikantis žinomų dorovės elgesio taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suvokti savo fizinius trūkumus. ✓ Suvokti save kaip iniciatyvią ir atsakingą būtybę. ✓ Sąmoningai suvokti savo kūno ir jutimo organų galimybes. ✓ Sąmoningai suvokti kai kurias savo dvasinio pasaulio paslaptis (ką galvoji, ką jauti, dėl ko džiaugiesi, pyksti). ✓ Suvokti, kad mintys, svarstymai padeda išspręsti įvairias problemas. ✓ Suprasti, kad nuo asmeninio elgesio priklauso savo ir kitų saugumas.
<i>Aš ir aplinkos daiktai bei reiškiniai</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti ir naudotis įvairiais namų apyvokos ir asmeniniais daiktais. ✓ Žinoti mažiau įprastus daiktus, padedančius suvokti kai kurias reiškinis (veidrodis, padidinamasis stiklas, spyruoklės). ✓ Įsiminti ir teisingai vartoti 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pažinti artimiausią namų gyvenamosios vietovės aplinką. ✓ Žinoti kai kurias senovinius namų apyvokos daiktus, tautinius atributus. ✓ Suprasti elektrinių, stiklinių, aštrių buitinių daiktų ir prietaisų paskirtį. ✓ Suprasti apibendrinančius 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pažinti gimtąjį Kairių miestelį, jo gamtą. ✓ Žinoti kai kurias architektūrinius artimiausios aplinkos akcentus (koplytstulpiai, kryžiai ir kt.), jų puošybos elementus. ✓ Vartoti apibendrinančiuosius

<p>daiktų ar reiškinių pavadinimus.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Įgyti supratimą apie daiktų dydį, ilgį ir plotį. ✓ Pavadinti ir skirti skritulį, kvadratą, trikampį. ✓ Įgyti supratimą apie pilnavidurius, tuščiavidurius, kampuočius, nekampuočius, apskritos, kvadratinės formos daiktus. ✓ Pažinti ir pavadinti pagrindines spalvas. ✓ Skirti daiktų paviršiaus savybes: šiltas-šaltas, švelnus-šiurkštus. ✓ Nustatyti atskirų daiktų ir jų grupių tapatumą, vienodumą. ✓ Nusakyti daiktui ar daiktų grupei būdingus išorės požymius. ✓ Lyginti daiktus dėtioti į grupes „toks pat“ ar „ne toks pat“. ✓ Dėtioti daiktus pagal pasirinktą ar nurodytą požymį į grupes. ✓ Įvardinti daiktų, reiškinių priešingybių ryšius (šilta-šalta, mažai-daug, diena-naktis ir kt.). ✓ Įgyti supratimą apie kiekį, vartoti sąvokas – „vienas“, „daug“, „mažai“. ✓ Įgyti supratimą apie daiktų grupių lygybę ir nelygybę. ✓ Skaičiuoti vartojant kiekinis skaitvardžius iki 3. 	<p>žodžius: žaislai, drabužiai, avalynė, baldai, indai ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lyginti įvairių dydžių daiktus pagal ilgį, plotį, dydį, svorį, tūrį. ✓ Įgyti supratimą apie stačiakampį, kubą, rutulį. ✓ Įgyti supratimą apie trikampės, stačiakampės formos daiktus. ✓ Skirti ir pavadinti kai kuriuos atspalvius. ✓ Skirti daiktų paviršiaus savybes: lygus-gruoblėtas. ✓ Atrasti iš vienodų elementų susidedančius daiktus, raštus. ✓ Nusakyti iš ko daiktas pagamintas. ✓ Žinoti aplinkoje esamų daiktų paskirtį. ✓ Žinoti, kad tas pats daiktas gali turėti kelis požymius. ✓ Konstruoti iš įvairių medinių, plastmasinių detalių. ✓ Dalyti erdvę į dalis, keisti atvirą erdvę į uždara statant statinius, veikiant joje. ✓ Grupuoti daiktus pagal paskirtį, medžiagą, iš kurios jie padaryti. ✓ Konstruoti, derinant smulkias ir stambias detales. ✓ Įvardinti daiktų, reiškinių funkcinis ir nuoseklumo ryšius (siūlas, adata, siuvimo mašina reikalingi siuvant; paros dalių kaita). ✓ Gebėti iš nelygybės padaryti lygybę ir atvirkščiai. ✓ Skaičiuoti daiktus iki 5. ✓ Pažinti skaitmenis iki 5. 	<p>žodžius savo kalboje.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Pavadinti lyginamuosius santykius (žemas, žemesnis, žemiausias). ✓ Įgyti supratimą apie kubo, rutulio formos daiktus aplinkoje. ✓ Įgyti supratimą apie keturkampį, ovalą. ✓ Suprasti, kaip galima dalinti į 2, 3, 4 lygias dalis, pusę, trečdalį, ketvirtadalį. ✓ Žinoti, kad sumaišius spalvas galima išgauti norimą spalvą. ✓ Žinoti, kad gamtoje yra natūralių gamtinių dažų (samos – žalia, alksnio žievė – juoda ir kt.). ✓ Suprasti, kad daiktai gali būti įvairių formų, įvairių paviršių. ✓ Skirti drabužių stilių. ✓ Priskirti daiktus tam tikrai grupei (kategorijai) (sportui, laisvalaikiui ir pan.). ✓ Žinoti ir pasakyti daiktų panašumus ir skirtumus. ✓ Dėtioti daiktus į grupes, atsižvelgiant į daiktų priklausymą ar nepriklausymą. Pagal kategorijas (baldai, virtuvės indai ir kt.). ✓ Suprasti kalendorinių švenčių pasikartojimą, augalo, gyvūno, žmogaus augimo stadijų kaitą, priežasties-pasekmės ryšius. ✓ Vartoti kalboje sąvokas – „po lygiai“, „tiek pat“, „daugiau“, „mažiau“, „kiek“, „tiek“. ✓ Skaičiuoti daiktus iki 10. ✓ Sąmoningai sudaryti skaičių eilę, išiminti skaičių seką. ✓ Lyginti gretimus skaičius,
---	--	--

<p> ✓ Suvokti, kad manipuluojant daiktais jų kiekis nekinta (dedant į krūvelę ir išdėliojant eilute ar pan.). ✓ Suprasti kelintinių žymėjimą skaičiumi. </p> <p> ✓ Skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę. ✓ Nustatyti, rodyti ir pavadinti kryptis, orientuojantis į savo kūno padėtį: pirmyn, atgal, aukštyn, žemyn, kairėn, dešinėn ir kt. </p> <p> ✓ Intuityviai suvokti paros laiko tėkmę, skirti ir pavadinti paros dalis (diena, naktis, vakaras, rytas). </p>	<p> ✓ Atskaičiuoti nurodytą kiekį daiktų. </p> <p> ✓ Suvokti, kad kiekis nepriklauso nuo daiktų didumo, tarpo tarp jų ir išdėstymo tvarkos. </p> <p> ✓ Vartojant kelintinius skaitvardžius skaičiuoti nuo 1 iki 5. </p> <p> ✓ Lyginti kelintinių ir kiekinių skaitvardžių skaičiavimą. </p> <p> ✓ Skirti ir išreikšti žodžiais erdvinius daikto santykius su savimi: prieš mane, už manęs, šalia manęs ir pan. </p> <p> ✓ Orientuotis stalo, popieriaus lape. </p> <p> ✓ Intuityviai suvokti parų keitimąsi, vartoti sąvokas – „šiandien“, „vakaras“, „rytoj“. </p> <p> ✓ Skirti paros trukmę pagal gamtos reiškinius (saulė šviečia dieną, nusileido – naktis, teka – rytas, leidžiasi – vakaras). </p> <p> ✓ Suprasti, kad laikas matuojamas paromis. </p>	<p> nusakyti jų tarpusavio ryšį. </p> <p> ✓ Suvokti kiekinę skaičiaus sandarą iš vienetų. </p> <p> ✓ Suvokti, kad kiekis nepriklauso nuo skaičiavimo krypties. </p> <p> ✓ Vartojant kelintinius skaitvardžius skaičiuoti nuo 1 iki 10. </p> <p> ✓ Suvokti operacijų su daiktų grupėmis prasmę: sudėti, atimti. </p> <p> ✓ Suvokti ir nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito, už, prieš, tarp, lygiagrečiai, viduje, išorėje ir kt. </p> <p> ✓ Suvokti funkcinę erdvės išnaudojimą (uždara, atvira ir pan.). </p> <p> ✓ Intuityviai suvokti savaitės laiko tėkmę, žinoti savaitės dienų seką. </p> <p> ✓ Suvokti metų laikus, jų seką pagal savo gyvenimo ritmą bei kalendorinių švenčių ciklą (Rėdos rata). </p> <p> ✓ Pajusti atskirų laiko atkarpų trukmę: minutė, 10 minučių, valanda, diena, savaitė, metai. </p> <p> ✓ Skirti metų laikų kaitą. </p> <p> ✓ Suprasti, kad laikas matuojamas minutėmis, valandomis, savaitėmis, metais. </p>
<p><i>Aš ir gamta</i></p>		
<p> ✓ Pažinti naminių gyvūnų gyvenimo sąlygų įvairovę. </p> <p> ✓ Žinoti kuo gyvūnai panašūs ir kuo skiriasi. </p>	<p> ✓ Pažinti laukinių gyvūnų gyvenimo įvairovę. </p> <p> ✓ Suprasti, kad gyvūnai įvairiai prisitaiko prie savo aplinkos (išsirengia namus, susiranda maisto ir pan.). </p> <p> ✓ Skirti gyvūnų kūno dalis, jas pavadinti. </p> <p> ✓ Žinoti kuo gyvūnai minta. </p> <p> ✓ Žinoti apie gyvūnų </p>	<p> ✓ Suprasti, kad gyvybė yra ir po žeme, po žieve (sliškai, vikšrai, vabzdžiai ir kt.). </p> <p> ✓ Skirti ir pavadinti jauniklius. </p> <p> ✓ Žinoti gyvūnų gyvenimo sąlygas. </p> <p> ✓ Suvokti žmogaus ir gyvūnų bendravimo ypatumus. </p> <p> ✓ Žinoti, kad yra gyvūnų, kurie sukelia ligas. </p>

<p> ✓Suprasti, kuo naudingi žmogui gyvūnai (džiugina, maitina ir pan.). ✓Suprasti, kad yra ir nuodingų gyvūnų. ✓Suprasti ir stengtis globoti gyvūnėlius (paberti trupinėlių ir pan.). ✓Pažinti grupėje, namuose, artimiausioje aplinkoje augančius augalus, juos prižiūrėti. ✓Suprasti, kad augalai skiriasi spalva, lapų forma, ūgiu. ✓Suprasti, kaip daiginami kambariniai augalai (sėklomis, daigais, ir kt.). ✓Suprasti, kuo naudingi žmogui augalai (džiaugiamės, dovanojame ir kt.). ✓Žinoti, kokius vaisius, daržoves valgome. ✓Žinoti, kokie augalai yra nuodingi. </p>	<p> prisitaikymą prie metų laikų kaitos. ✓Žinoti, kad yra ir plėšriųjų gyvūnų. ✓Suprasti ir jausti atsakomybę už gyvūnėlius. ✓Suprasti, kad augalai skiriasi savo dalimis (stiebu, šaknimis, lapais, žiedais, sėklomis ir kt.). ✓Žinoti ko augalams reikia, kad jie augtų. ✓Suprasti, kaip vystosi augalai, pasodinti iš sėklų, svogūnų ir pan. ✓Žinoti, kaip augalai prisitaiko prie metų laikų kaitos. ✓Žinoti, kaip reikia prižiūrėti augalus. ✓Suprasti, kad augalais galima puošti sodybas, parkus ir kt. ✓Žinoti, kad yra ir vaistingųjų augalų. ✓Žinoti, kokios yra valgomos uogos, kokias augalo dalis naudojame maistui (šaknis – ridikėliai, lapai – salotos ir kt.). ✓Žinoti, kad yra spygliuotų, aštrių, dygių augalų. ✓Žinoti apie vandens svarbą augalams. ✓Žinoti, kokie augalai mus „rengia“. ✓Žinoti elementarias gamtosaugos taisykles ir stengtis jų laikytis. </p>	<p> ✓Savarankiškai gebėti pasirūpinti savo auginamais gyvūnėliais. ✓Suprasti apie gyvūnų sąlygas nelaisvėje. ✓Žinoti, kad yra gyvūnų, gyvenančių tik kituose kraštuose. ✓Žinoti apie zoologijos sode auginamus gyvūnus. ✓Suprasti, kad vieni augalai auga tik vasarą, kiti žiemą, kiti ištisus metus ir pan. ✓Suprasti, kad augalai, augantys Lietuvoje ir kituose kraštuose, skiriasi. ✓Suprasti, kad iš sėklos gali išdygti ir užaugti tik toks augalas, kuris subrandino sėklą (našlaitė iš našlaitės sėklos, ažuolas iš gilės ir kt.). ✓Žinoti ir skirti augalus pagal lapų formą, spalvą. ✓Žinoti, kokių sąlygų reikia augalui augti. ✓Mokėti savarankiškai prižiūrėti grupėje, namuose augančius kambarinius augalus. ✓Žinoti, kad yra ir vandenyje augančių augalų. ✓Žinoti, kad yra ir maistingųjų augalų. ✓Žinoti, kokius grybus naudojame maistui, kokie yra nuodingi. ✓Žinoti, kokias sėklas, stiebus naudojame maistui. ✓Žinoti, kad piktžolės trukdo augti žmogaus prižiūrimiems augalams. ✓Žinoti, kad iš augalų gaminamas popierius, augaliniai dažai, vaisiai ir kt. ✓Žinoti apie nykstančius augalus. </p>
---	--	---

<p>✓Pažinti vandens ir smėlio savybes.</p> <p>✓Suvokti oro būvimo faktą.</p> <p>✓Suvokti, kad kiekvienas metų laikas turi kitas spalvas.</p> <p>✓Žinoti apie dangaus šviesulius Saulę, Mėnulį, žvaigždes.</p>	<p>✓Suvokti vandens būklės pasikeitimą.</p> <p>✓Suvokti dirvožemio skirtumus (juodžemis, smėlis, žvyras ir kt.).</p> <p>✓Suvokti vėjo kryptis pagal vėjarodės kryptį.</p> <p>✓Suprasti metų laikų pakitimus stebint augalų, gyvūnų, žmogaus keitimąsi įvairiais metų laikais.</p> <p>✓Žinoti, jog dangaus kūnai veikia augalus, gyvūnus.</p>	<p>✓Žinoti apie vandens naudą žmogui, augalams, gyvūnams.</p> <p>✓Žinoti, kokia šviesa yra (natūrali, dirbtinė).</p> <p>✓Suvokti vėjo ir oro naudą.</p> <p>✓Suvokti ryšį tarp oro sąlygų ir augalų augimo, gyvūnų gyvenimo.</p> <p>✓Suvokti, jog dangaus kūnų poveikis gali būti kenksmingas (persikaitinus galima susirgti ir pan.).</p>
---	--	---

VAIKO VEIKSENOS

- ✦Domisi savimi ir aplinkiniais.
- ✦Domisi žmonių santykiais.
- ✦Klausinėja, dalyvauja pokalbiuose.
- ✦Varto knygeles, albumus, enciklopedijas.
- ✦Klausosi įvairių grožinės literatūros kūrinių.
- ✦Klausosi įvairių audio įrašų.
- ✦Žiūri įvairius video filmus apie gamtą, gyvūnus.
- ✦Tyrinėja, bando, eksperimentuoja.
- ✦Stebi, apibūdina, daro išvadas.
- ✦Lygina, matuoja, skaičiuoja, klasifikuoja.
- ✦Konstruoja, modeliuoja.
- ✦Manipuliuoja su įvairiais daiktais.
- ✦Žaidžia didaktinius žaidimus.
- ✦Žaidžia su smėliu ir vandeniu.
- ✦Piešia, štampuoja, kerpa, aplikuoja.
- ✦Stebi gyvūnus, augalus, gamtos spalvingumą.
- ✦Atlieka nesudėtingus augalų, gyvūnų priežiūros, globos darbus.
- ✦Žymi kalendorių, apibūdina orus, gamtos reiškinius.
- ✦Puošia grupės, lopšelio-darželio interjerą pagal metų laikus.
- ✦Kuria darbelius iš gamtinės medžiagos.
- ✦Gamina valgi, ragauja įvairių žolelių arbatų.

MENINĖ KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Žadinti vaikų norą domėtis meno kūriniais, formuoti estetinį grožio, pagarbos pajutimą.
2. Puoselėti saviraiškos, išraiškos ir kūrybos gebėjimus per įvairias meno sritis – dailę, vaidybą, muziką.
3. Ugdyti emocines vaikų reakcijas įvairaus pobūdžio muzikai, skatinti norą jos klausytis, dainuoti.
4. Ugdyti pagarbą tautos tradicijoms, kultūrai, perteikiant tautosakos, tautodailės, etnomuzikos meno vertybes.

VAIKŲ GEBĖJIMAI		
Nuo 3 m. iki 4 m.	Nuo 4 m. iki 5 m.	Nuo 4 m. iki 5 m.
<i>Dailė</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓Suprasti dailės kūrinių turinį. ✓Atrasti įvairius raiškos būdus įvairiomis grafikos priemonėmis. ✓Piešti nesukiojant popieriaus lapo. ✓Mokėti įkomponuoti piešinį popieriaus lape. ✓Įvardinti nupieštus daiktus. ✓Tapant naudoti pagrindines spalvas. ✓Savarankiškai mokėti pasirinkt pagrindines spalvas. ✓Daryti gamtos vaizdų atspaudus (medžio lapo, gėlės ir pan.). ✓Plėšyti, lankstyti įvairias plokščias formas. ✓Prie priklijuotų stambių formų nupiešti smulkias detales. ✓Dėlioti įvairius vaizdus iš iškirptų detalių. ✓Laisvai eksperimentuoti guašu, vandeniniais dažais ant įvairios medžiagos, įvairaus formato. ✓Aplikuoti ir klijuoti juostoje, apskritime, kvadrato paruoštas formas, siluetus (sviedinys, grybukas, namukas ir pan.). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Reikšti savo mintis apie stebimus dailės kūrinius. ✓Atrasti įvairius raiškos būdus įvairiomis piešimo priemonėmis ant įvairios faktūros. ✓Daryti koliažus. ✓Pasirinkti piešinio fonui spalvą. ✓Pažinti spalvų atspalvius, pratinantis maišyti dvi spalvas. ✓Reikšti spalvomis literatūros, muzikos kūrinio meninius išpūdžius. ✓Mokėti kirpti įvairias geometrines formas. ✓Mokėti plėšyti pagal kontūrą. ✓Dėlioti, klijuoti nesudėtingas formas jungiant į siužetą. ✓Derinti aplikavimą su piešimu, tapymu, štapavimu. ✓Atrasti įvairius išraiškos būdus, eksperimentuojant teptuku. ✓Piešiant, tapant naudoti, tautinius puošybos elementus. ✓Mokėti dirbti grupinius darbelius. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Analizuoti dailės kūrinius. ✓Naudoti piešiant mišrią techniką. ✓Piešiant, tapant jungti įvairias linijas į visumą. ✓Maišant spalvas išgauti įvairius atspalvius. ✓Spalvomis reikšti nuotaiką. ✓Mokėti kirpti įvairias geometrines, netaisyklingos formos figūras. ✓Mokėti kirpti figūras iš sulenkto popieriaus. ✓Mokėti štapuoti įvairiais štapukais. ✓Mokėti daryti raižinį ant išlygintos molio, plastilino plokštės.

<ul style="list-style-type: none"> ✓Lipdyti iš plastilino, molio įvairias formas. ✓Puošti lipdinius įvairiomis medžiagomis (pagaliukai, viela ir kt.), išpaudimais. ✓Lipdyti iš vieno gabalo ir iš kelių dalių. ✓Intuityviai suvokti dailės kūrinių prasmę, įvardinti pojūčius. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Lipdyti iš vieno gabalo ištempiant, sulenkiant, išskaptuojant ir kt. ✓Puošti lipdinius raižiniais. ✓Daryti įvairius dirbinius iš gamtinės medžiagos. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Naudojant plastiliną kurti paveikslėlius. ✓Lipdyti įvairias figūras. ✓Darbeliuose naudoti tautinius puošybos elementus. ✓Suprasti tautodailės prasmę (ornamentai, kryžiai, tautiniai kostiumai ir pan.).
<i>Vaidyba</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓Atkurti klausomų kūrinių veikėjus, veiksmus. ✓Patirtus išpūdžius reikšti žaidime. ✓Mokėti naudotis stalo teatru, žaisti. ✓Žaisti spontaniškai įvairias scenas pagal girdėtus kūrinius. ✓Judėti ir improvizuoti laisvai pagal siūlomą situaciją. ✓Naudotis įvairiomis reikmėmis, padedančiomis nuosekliau vaidinti, improvizuoti (kėgliai-mikrofonas ir pan.). ✓Mokėti elementariai valdyti teatro lėles, išreikšti judesius, kalbinę intonaciją. ✓Klausytis ir atlikti tautosakos kūrinių, trumpas daineles. ✓Kalbėti, intonuoti, judėti spontaniškai, gyvai. ✓Išreikšti išpūdžius pasakojant, žaidžiant. ✓Klausytis muzikos, išgirsti, įsijausti į gamtos garsus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Žaisti spontaniškai, atliepiant partnerio interesus. ✓Plėtoti žaidimo siužetą. ✓Mimika, raiškiu judesiu atkurti, kurti trumpas scenas. ✓ Improvizuoti, logiškai, nuosekliai. ✓Žaidime, vaidinime naudoti įvairias dekoracijas. ✓ Mokėti žaisti su pirštukinėmis, flanelografo lėlėmis. ✓Turėti vaidybinę nuovoką, kad lėlė kalba, juda pagal tipiškus bruožus (meškinas – lėtai, kiškis – greitai ir pan.). ✓Vaidinti su įvairiomis kaukėmis, įsikūnyti į personažų veiksmus, jausmus. ✓Kurti žaidimui siužetą. ✓Deklamuoti trumpus eilėraštkus, pasakoti pasakojimus su vaidybos elementais. ✓Suprasti ir vertinti žiūrimą vaidinimą. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Žaisti, kurti, interpretuoti, fantazuoti kartu su kitu. ✓Atkurti trumpą siužetą, kurti naują. ✓Skirti fantazijas nuo realybės. ✓Mokėti naudotis įvairiomis lazdelinėmis, pirštininėmis lėlėmis, šešėlių teatro lėlėmis. ✓Suvokti judesių ir kalbos harmoniją vaidinant. ✓Savarankiškai kurti trumpus vaidinimus panaudojant įvairias lėles, dekoracijas. ✓Suvokti žiūrimo vaidinimo prasmę, veikėjų nuotaikas, išgyvenimus. ✓Išsakyti suvoktą vaidinimo prasmę. ✓Suprasti pantomimos esmę. ✓Savarankiškai rišliai pasakoti trumpas istorijas, pasakas, deklamuoti eilėraščius.
<i>Muzika</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ✓Apibūdinti muzikos kūrinių nuotaikas. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Žodžiais apibūdinti muzikos kūrinių nuotaikas (linksma, liūdna, gaudi, rami ir kt.). ✓Žodžiais nusakyti žanrus (lopšinė, polka, valsas, maršas 	<ul style="list-style-type: none"> ✓Suprasti įvairią muziką. ✓Suvokti klausomų kūrinių turinį, nuotaiką. ✓Suvokti žanrus (lopšinė, maršas, polka, liaudies šokis,

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dainuoti natūraliu balsu. ✓ Savarankiškai padainuoti 2-3 daineles. ✓ Žinoti vaikiškus muzikos instrumentus (barškutis, būgnelis, dūdelė, metalofonas). ✓ Ritmiškai ir raiškiai atlikti judesius pagal muziką. ✓ Susikibus eiti ratuku. 	<p>ir kt.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Žinoti kai kuriuos muzikos instrumentus (trikampis, akordeonas, gitara, armonika, kanklės ir kt.). ✓ Žodžiais nusakyti kūrinių tempą (lėtas, greitas, vidutinis). ✓ Suprasti apie ką dainuojama dainelėje. ✓ Mokėti intonuoti tiksliai greitas ir lėtas, su tęstinėmis natomis dainas. ✓ Dainuoti ritmiškai, tiksliai intonuoti. ✓ Savarankiškai padainuoti 3-4 daineles. ✓ Išreikšti dainos nuotaiką mimika, kūno judesiais. ✓ Žinoti kai kuriuos muzikos instrumentus: pianinas, smuikas, būgnas). ✓ Ritmiškai groti su vaikiškais muzikos instrumentais (barškučiais, trikampiais, švilpynėmis, varpeliais ir kt.). ✓ Mokėti dainuoti dialoginio pobūdžio dainas. ✓ Mokėti judesiais imituoti atliekamo muzikinio kūrinio veiksmą. ✓ Sustoti, eiti, bėgti ratuku, po vieną, po du ritmiškai dainuojant. 	<p>opera, baletas).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Suvokti kūrinio formą (įžanga, priedainis, pabaiga). ✓ Suvokti kūrinio dinamiką (tyliai, garsiai, tyliau, garsiau, labai tyliai). ✓ Dainuoti laisvai, natūraliu balsu, emocingai, intonuoti. ✓ Savarankiškai padainuoti 5-6 daineles. ✓ Kurti melodinius ir ritminius motyvus. ✓ Suprasti, kaip dainuojamos sutartinės. ✓ Mokėti dainuoti paprastas liaudies dainas, giesmes. ✓ Atpažinti muzikos instrumentus (būgnas, skudučiai, birbynė, triūba, trimitas ir kt.). ✓ Skirti kai kuriuos muzikos instrumentus iš klausos (pianinas, smuikas, būgnas ir kt.). ✓ Mokėti išgauti ritmą, keičiant greitį, judėjimo kryptį. ✓ Iš klausos skirti ilgesnius ir trumpesnius garsus, jų aukštumą ✓ Improvizuoti vaikiškais muzikos instrumentais (metalofonu, pagaliukais, barškučiais, būgneliu, trikampiu ir kt.) ir jais pritarti suaugusiojo grojimui. ✓ Savarankiškai pritaikyti nesudėtingus judesius dainelėms. ✓ Savarankiškai mokėti šokti ratelyje, poromis, landžioti gyvatėle. ✓ Suprasti terminus dirigentas, dainininkas, choras, orkestras, smuikininkas, pianistas, kompozitorius, nata, pauzė.
--	---	--

VAIKO VEIKSENOS

- ✦ Brauko, brūkšniuoja, keverzoja.
- ✦ Teplioja, piešia, tapo.
- ✦ Piešia simbolinius žmones-galvakojus.
- ✦ Eksperimentuoja spalvomis.
- ✦ Kerpa, klijuoja.
- ✦ Lipdo, volioja, kočioja plastiliną, molį.
- ✦ Kuria, fantazuoja.
- ✦ Pasakoja, ką piešia, nupiešė, padarė.
- ✦ Gėrasi savo ir kitų darbais.
- ✦ Domisi meno kūriniais, vartydamas albumus, fotografijas.
- ✦ Klausosi įvairių grožinės literatūros kūrinių.
- ✦ Pasakoja, kuria įvairias istorijas.
- ✦ Mėgdžioja, imituoja, improvizuoja.
- ✦ Manipuliuoja su teatro lėlėmis, įvairiais daiktais.
- ✦ Naudoja daiktus vaidinimui kaip pakaitalus.
- ✦ Kuria, fantazuoja, improvizuoja.
- ✦ Deklamuoja.
- ✦ Klausosi įvairios muzikos.
- ✦ Dainuoja.
- ✦ Išbando vaikiškus muzikos instrumentus.
- ✦ Jais groja, atkartodami trumpus taktus.
- ✦ Mėgdžioja gamtos, muzikos garsus.
- ✦ Taiko judesius ramaus, judraus pobūdžio muzikai.
- ✦ Atlieka įvairius judesius pagal ritmą, dainelės turinį.
- ✦ Susitinka su miestelyje žinomais žmonėmis.
- ✦ Susitinka su Kairių filialo muzikos mokyklos mokytojais, mokiniais.
- ✦ Susitinka su miestelio kultūros namų darbuotojais.
- ✦ Dalyvauja lopšelio-darželio, Kairių miestelio, rajono šventėse, įvairiuose renginiuose.

6. UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

6.1. Vaiko pasiekimų vertinimas

Vaiko pasiekimų vertinimas – būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis. Tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas.

6.2. Vertinimo paskirtis

Vertinimo paskirtis – pažinti vaiką, jo individualumą, gebėjimų lygį bei jo patirtį, numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas, pritaikyti ugdymo(si) procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams ir galimybėms.

Lopšelyje-darželyje vertinimas planuojamas (numatoma ką, koku tikslu ir kaip bus vertinama), jis yra nenutrūkstamas, grįžtamasis, lankstus, visuminis. Mokytojai, vertindami vaiko pasiekimus pagal vaiko amžių ir raidos sritis, nustato, koks vaiko kompetencijos lygis įvairiose ugdymo(si) srityse: kokios jo nuostatos, gebėjimai, patirtis. Pasiekimų vertinimo duomenys naudojami planuojant ugdymo procesą, individualizuojant vaiko ugdymą(si).

Vertinant vaiko pasiekimus dalyvauja visi vaiko ugdytojai kaip viena komanda (tėvai, grupės auklėtoja, specialistai: logopedas, specialusis pedagogas, judesio korekcijos mokytojas ir kt.). Vaikas taip pat aktyvus savo pasiekimų vertinimo dalyvis. Vaiko pasiekimai vertinami mokslo metų pradžioje ir pabaigoje.

Pasiekimų vertinimas mokslo metų pradžioje grindžiamas tuo, kad auklėtojos išsiaiškina realius vaiko gebėjimus bei patirtį, individualius ypatumus, augimo ir ugdymo šeimoje sąlygas, numato tolimesnio ugdymo(si) kryptis ir uždavinius. Įvertinus vaiko pasiekimus, grupės auklėtoja rengia pirminį vaiko aprašą. Grupės vaikų aprašai parengiami per pirmąjį ugdymo(si) mėnesį.

Pirminio vaiko aprašo struktūra:

- ❖ Bendros žinios apie vaiką. Šioje dalyje pateikiama konkreti informacija apie vaiką: vardas, pavardė, amžius.
- ❖ Ugdytinų kompetencijų lygis: esamos vaiko žinios, gebėjimai, įgūdžiai, patirtis.
- ❖ Numatomos tolimesnio ugdymo(si) kryptys ir uždaviniai.

Vertinant mokslo metų pabaigoje – nustatoma individuali kiekvieno vaiko pažanga, pokyčiai, daromos išvados. Gegužės mėnesį rengiamas antrasis vaiko aprašas.

Antrojo vaiko aprašo struktūra:

- ❖ Bendros žinios apie vaiką. Šioje dalyje pateikiama konkreti informacija apie vaiką: vardas, pavardė, amžius, vaiko sveikatos būklė, vystymosi ypatumai ir sunkumai.
- ❖ Ugdytinų kompetencijų lygis: esamos vaiko žinios, gebėjimai, įgūdžiai, patirtis.
- ❖ Vaiko ugdymo(si) pokyčiai, išvados.

Ugdymo(si) sunkumų turintiems vaikams atliekamas tarpinis pasiekimų vertinimas (sausio mėnesį). Rengiamas tarpinis vaiko aprašas.

Tarpinio aprašo struktūra:

- ❖ Ugdytinų kompetencijų lygis: esamos vaiko žinios, gebėjimai, įgūdžiai, patirtis.
- ❖ Numatomos tolimesnio ugdymo(si) kryptys ir uždaviniai.

6.3. Vaiko pasiekimų vertinimo metodai

Stebėjimas, pokalbis su vaiku ir jo tėvais, vaiko veiklos ir kūrybos darbų analizė, informacijos iš tėvų surinkimas, bendravimas su lopšelio-darželio specialistais: logopedu, specialiuoju pedagogu, judesio korekcijos mokytoju, meninio ugdymo mokytoju.

6.4. Duomenų apie vaiko pasiekimus fiksavimas ir kaupimas

Vaikui pradėjus lankyti ugdymo įstaigą tėvai užpildo anketą „Vaiko pažinimas“, patekdami grupės auklėtojai pirminę informaciją apie vaiką.

Vertinimo medžiaga kaupiama „Vaiko pasiekimų aplanke“.

Tai gali būti:

- Vaiko aprašas.
- Stebėjimo atžymos apie vaiko pasiekimus ir sunkumus.
- Vaiko dailės ir kiti darbeliai.
- Sukurtos knygelės.
- Vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai.
- Vaiko klausimai, pasakojimai, mintys.
- Nuotraukos.
- Padėkos, pagyrimai vaikui.
- Įvardyti ir aprašyti garso ir vaizdo įrašai.

Į „Vaiko pasiekimų aplanką“ mokytojas atrenka vaiko darbus, parodančius vaiko augimą ir tobulėjimą, pasiekimus.

Informacija apie vaiko pasiekimus neviešinama, aptariama su tėvais individualių pokalbių metu. Apibendrinti vaikų pasiekimų duomenys aptariami mokytojų tarybos, o ugdymo(si) sunkumų turinčių vaikų – specialiojo ugdymo komisijos posėdžiuose.

Išvykus vaikui „Vaiko aprašas“ perduodamas į archyvą ir saugomas vadovaujantis raštvedybos ir dokumentų archyvavimo reikalavimais.

7. VAIKO APRAŠO RENGIMO PAVYZDŽIAI

ŠIAULIŲ RAJONO KAIRIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO "SPINDULĖLIS"

PIRMINIS VAIKO APRAŠAS

VAIKO VARDAS, PAVARDĖ

GIMIMO DATA..... AMŽIUS

GRUPĖS PAVADINIMAS

UGDYTINŲ KOMPETENCIJŲ LYGIS
(esamos vaiko žinios, gebėjimai, įgūdžiai, patirtis)

**SOCIALINĖ
KOMPETENCIJA**.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**KOMUNIKAVIMO
KOMPETENCIJA**.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**SVEIKATOS SAUGOJIMO
KOMPETENCIJA**.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**PAŽINIMO
KOMPETENCIJA**.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**MENINĖ
KOMPETENCIJA**.....

.....
.....
.....
.....

IŠVADOS

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

NUMATOMOS TOLIMESNIO UGDYMO(SI) KRYPTYS IR UŽDAVINIAI

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
(mokytojo vardas, pavardė)

.....
(parašas)

FIKSAVIMO DATA

TARPINIS VAIKO APRAŠAS

VAIKO VARDAS, PAVARDĖ

UGDYTINŲ KOMPETENCIJŲ LYGIS
(esamos vaiko žinios, gebėjimai, įgūdžiai, patirtis)

SOCIALINĖ

KOMPETENCIJA.....

.....
.....
.....

KOMUNIKAVIMO

KOMPETENCIJA.....

.....
.....
.....

SVEIKATOS SAUGOJIMO

KOMPETENCIJA.....

.....
.....
.....

PAŽINIMO

KOMPETENCIJA.....

.....
.....
.....

MENINĖ

KOMPETENCIJA.....

.....
.....
.....

IŠVADOS

.....
.....
.....

NUMATOMOS TOLIMESNIO UGDYMO(SI) KRYPTYS IR UŽDAVINIAI

.....
.....
.....

.....
(mokytojo vardas, pavardė)

.....
(parašas)

Fiksavimo data _____

ŠIAULIŲ RAJONO KAIRIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO "SPINDULĖLIS"

ANTRASIS VAIKO APRAŠAS

VAIKO VARDAS, PAVARDĖ.....
 GIMIMO DATA.....AMŽIUS

GRUPĖS PAVADINIMAS

UGDYTINŲ KOMPETENCIJŲ LYGIS
 (esamos vaiko žinios, gebėjimai, įgūdžiai, patirtis)

**SOCIALINĖ
 KOMPETENCIJA**.....

**KOMUNIKAVIMO
 KOMPETENCIJA**.....

**SVEIKATOS SAUGOJIMO
 KOMPETENCIJA**.....

**PAŽINIMO
 KOMPETENCIJA**.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

**MENINĖ
KOMPETENCIJA**.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

VAIKO UGDYMO(SI) POKYČIAI, IŠVADOS

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
(mokytojo vardas, pavardė)

.....
(parašas)

FIKSAVIMO DATA

8. LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

DOKUMENTAI:

1. Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas // Žin., 2011, Nr. 155-7372.
2. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas // Žin., 2005, Nr. 52-1752.
3. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas // Žin., 2011, Nr.: 38-1804.
4. Švietimo aprūpinimo standartai // Žin., 2011 Nr.155-7373.
5. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija // Žin., 2003, Nr. 52-2316.
6. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatos // Žin., 2003, Nr. 52-2316.
7. Šiaulių r. Kairių lopšelio-darželio „Spindulėlis“ strateginis švietimo planas 2011-2013 m. Kairiai, 2011.
8. Šiaulių r. Kairių lopšelio-darželio „Spindulėlis“ nuostatai. Kairiai, 2012.
9. Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programą. Bendriji sveikatos saugos reikalavimai“ // Žin., 2010, Nr. 50-2454.
10. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983 // Žin., 1995, Nr.60-1501.
11. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius, 2006.
12. Etninės kultūros ugdymo metodinės rekomendacijos ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogams. Vilnius, 2012.

PROGRAMOS:

13. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Sudarė Ona Monkevičienė. Vilnius, 2001.
14. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa. Vilnius, 2006.
15. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Vilnius, 1998.
16. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
17. Universaliosios sveikatos ugdymo bei rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa. Vilnius, 2000.
18. A. Piliutienė, N. Dailidienė, D. Jakučiūnienė ir kt. Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvensenos įgūdžių ugdymo programa. Vilnius: Leidybos centras, 1997.
19. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. Vilnius, 1993.
20. E. Adaškevičienė. Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinukų fizinio aktyvumo optimizavimo programa, 1996.
21. J. Rauckis, D. Drungilienė. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa. Vilnius, 2003.

LITERATŪRA:

22. Butkienė G., Kepalaitė A. Mokymasis ir asmenybės brendimas. Vilnius, 1996.
23. Deveikis L. Vaiko teisės. Vilnius, 1997.
24. Gaižutis A. Vaikystė ir grožis. Kaunas, 1988.
25. Gučas A. Vaiko ir paauglio psichologija. Kaunas, 1990.
26. V. Borkevičienė. Kad mažylis augtų sveikas. Korekcinė kūno kultūros programa, 1995.
27. Lepeškienė V. Humanistinis ugdymas mokykloje. Vilnius, 1996.
28. Myers G. D. Psichologija. Kaunas, 2000.
29. Saugėnienė N. Ugdymo programų planavimas ir realizavimas. Kaunas, 2004.
30. Szarkowicz D. Stebėjimas ir refleksija. Australija, 2006.
31. R. Želvys. Švietimo vadybos pagrindai. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2001.
32. R. Meškauskienė. Mokyklos vadovai kaitos procese. Vilnius: Tiklis, 2007.
33. R. Ališauskas. Ugdymo turinio beiškant // Mokykla, 1999.
34. R. Žukauskienė. Raidos psichologija. Vilnius, 1996.

35. A. Juozaitytė. Vaikystės fenomenas: socialinis-edukacinis aspektas. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2003.
36. N. Grinevičienė. Vaikystės žaidimai. Kaunas: Šviesa, 2002.
37. T. Auma. Laimingo vaiko knyga. Vilnius: Šviesos pasaulis, 2006.
38. E. Santon Stokes. Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. Vilnius, 2001.
39. Tėvo atskleidimas vaikams. Vilnius, 1993.

PRITARTA

Šiaulių r. Kairių lopšelio-darželio „Spindulėlis“ tarybos
2012 m. lapkričio 30 d. posėdžio
Protokoliniu nutarimu (protokolas Nr. 2)